КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(СВЕТ)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlайн обкома, Нохч-Гlалгlайн АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 92 (4383). | ШОАТТА, 1 август, 1970 шу. | Мах 2 кап.

КПСС XXIV СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

СИЙЛЕНЦА накъагlоргда вай ПАРТЕ СЪЕЗДА

Хьаглдоагlача шера март беттэ парте аргlанара XXIV съезд хургъя аьнна бола хоам чlоагга дегаш гlоадьнна тlайнцар коммунистана а берригача советски халкъа а. Колхозашкен, совхозашкен, промышленни предприятешка, гlишлошъеча тlаьццаш латт съезда сийна керда социалистически декхараш. В. И. Ленин вань 100 шу дизара накъадолхаш пятилетка хаьал хьалха кхоачашъяра йолаенна социалистически яхь дlахо а хьош, республика къахьегамхой догалаьца ба КПСС ЦК июльски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра а КПСС XXIV съезда сийленца накъабахара а шоай низ ца кхобе.

Хургйолча КПСС съезда сийна эггара хьалха ударни вахте эттараштта юкъе ба «Октябрьнефть» «Сунжанефть» мехкдаьттахой, Грозненски химически комбината, Грозненски ремонтно-механически завода, Ленина цlерагlча мехкдаьтта чакхдоахача завода, Шерипова цlерагlча нефтемаслозавода, производственно-товарни контора, баракъаш тегача объединене, «Нефтехимзапчасть» завода, мехкдаьтта гlалови управлене. Наурски района «Терский» совхоза, Шелковски района «Коминтерн», Сунженски района Красная Армия цlерагlча колхозий, дукхача кхыча предприятей, колхозий, совхозий коллективаша. Цар декхараш тlайцад шоай керда резерваш гучаяха, царех пайда эцигга тоаде, вай социалистически Даьхе чlоагlъеча хlара къахьегамхочо лоаца дакъа совдаккха.

Хьалха латтараша хlадоладаь дика гlулакх шерра хьалхаьцад республике. Нохч-Гlалгlайчен предприятешка, гlишлошъечи, кхашка, хьайбаш лелаеча фермашка дезгара денга шерлуш латт социалистически яхь.

Хьийкъа ялат чуяцара а ма наччахьалкхенга дохкара план кхоачашъяра а балхех дика лоархlабир вай республика лаьтта лелладераш. Наурски, Шелковской, Гудермесски, Надтеречни, Шаьла, Урус-Мартана районий боахамаш хьогге а йистедаьнна ка бола ялат чуйна а паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъя а. Хlана сихбенна хьайбашта доккъар lалаждеш, укх шера гурахь а тlадоагlача шера бlаьсти а культураш дlаювргйола лаьтташ кийчдеш, хьы балхаш деш ба уж.

Грозне, Малгlабика, Гудермеса, Назрана белхлой классо, юрта боахам дlало дегlабоалабар шоай лоархlаме декхар а лерхlаш, бlаьш автомашинаш кхийтай колхозашкен совхозашкен, шоай кулгашца новкъостал ду юрта боахама къахьегамхошта ялат чуяцача, хьайбашта доакъар кийчдеча.

Дукхахча хьалха латтача бригадай коллективаша лаьрхlад Москверча предприятешца дlадоладаь дика гlулакх хьал а лаьца КПСС съезда сийна хlара бетта цхьанца дийнахь кхоаьча бедален материалийн чотах продукци арахеци. Из дика гlулакх массанахьа дlадаржаш латт хlана.

Хlара предприяте, гlишлошъечи, колхозе, совхозе яржаш латт коммунистически парте XXIV съезда сийленца накъадахара йолаенна социалистически яхь. Ударни къахьегама вахте дакъа лоацараша гуча а йоах юкъе а йолаю къахьегама овсарле лакхъяра, производства экономически эффективность айяра, арахецача продукце дикал лакхъяра керда резерваш.

Партийни профсоюзни организацей, боахамий кулгалхой декхар да къахьегамхой творчески инициатива мачегга чlоагlагlа хьаллацари йоаржаяри, лакха овсарле йолаш къахьегара эша хьалаш lалашдар. Шерра пайла эца беза Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дизарал В. И. Ленин вань 100 шу дизарал кийчо еча хана социалистически яхьа кулгалдеча lоалча йlаьхийча опытах.

Социалистически яхьа итогаш шерра дlайовзийтаре, моральни стимулаш юкъейоалайро, хьалха латтарий опытаи толамаштен шерра пропаганда яро йиш хуйтаргъя хlара предприяте, колхоза, совхоза, бригада, ферма, участка коллектива шера плани пятилеткен толамца кхоачашъе. Из дукхагда массане а берригаиз тlа а бахийта къахьете, — рервеших кийса пайда эце, къахьегам вlаштlехьбаккхара гlулакх тоадойя, экономе режим юкъейоалайойя, кхоачамбоацараш тlагlертта дlадоахе, дисциплинен порядок чlоагlйойя!

КПСС XXIV съезд парте а советски халкъа а вахаре, дерригача дунен тlаьрча коммунистически боламе йоккха событи я. Ленина парти цlаккха а ше из хиллача тайпара бlубенна, кхотаенна, организаторски идеологически балха, общественна кулгалдеча, парте решенеш кхоачашъяра а коммунизм хьалъяра а нах оарцагlбоахача йоккха опыт lоаль йола шийн аргlанарча съезда духьала. Парте кердача съезда накъадолхаш предприятешка, колхозашка, совхозашка лаьржача яхьо тешал ду вай общества барт а цхьоагlо а чlоагlа хиларa, къахьегамхой коммунистически партех шеко йоацаш тешаш хилара, уж лакха политически сахьетами патриотически уйлаш йолаш хилара.

Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхоша шоай низ кхоберrбац коммунизм хьалъяра а Коммунистически парте XXIV съезда кердача къахьегама толамашца накъабахара а.

Из лаккарча дегlара lамага саг ца вовзаш, цун сий ма дешсаь вай цехе Коллективо доккхал ду цох. Ялланlа разряд а йолаш аппаратчик ва Далдаев Салаудин. Грозненски химкомбината № 12 йолча цехе болх беш ва из 1967 шера Грозненски № 1 йола техническа училище йисте а ваьккха ведиа из цу цехе балха. Училище хьийхадале а болх бе волаваьча хейра Салаудина аппаратчика болх хийттачул чоалханегlа болта, цунна дукха ца дезаргa. Юккъенца опыт йолча аппаратчикаи коммунистана Шевцов Борис Борисовичана lомалуш хул вов Далдаев. Теркам тlабахийта lемаю из чоалхане технологи. Алла деза, нов. Шевцова дика хlакхетавир къона говзанча шийн балхах. Цу лоацача хана хlама доазара тlера волча lамигача саго нах балхе моттиг lомйю. Хlана кlеллега меттел ерригача химкомбинате а дикагlвола къона аппаратчик лоархlаш ва Далдаев Салаудин. В. И. Ленин вань бlеь шу дизара кlей хеадета «За доблестный труд» яха юбилейни медаль елар Далдаев Салаудина. Болх бешшехь Грозненски мехкдаьтта института сайренийарча отделене кхоалагlча курсе деша вагlа из. Юкъарча вахаре а дика дакъа лоаца сагем болча комсомольца. Из ва «Факел» яхача цеhгазета редколлеги комбината волейбола сборни командан член. Болх бе а, деша а цехгазете яде а, волейболах ловза а — из дерригa а да вlаштlехьдоаь цун.

Сурта тlа: С. Далдаев.

С. Хутаева тексти сурт.

Балхаш цхьатарра ду

Кlеанга къахьега лелаьйар укх шера «Ермоловский» совхоза кхаь леладерий хlара гектара тlаро 16 центнер ялат даккха тlайца декхараш кхоачашдари. Хьувкъам чубаьна за тlакхаьчача дог гlоздаьнна бар механизатораш. Гуш дар декхар кхоачашде йиш хургхилар. Хьожаргда вай, дойче, совхоза къаьст-къаьстача отделенешка из болх мишта чакхбоаккх.

Халысов Вахас кулгалдеча шоллагlча отделене кхашка йит комбайн араьлар. Царна чуйна делаш хиния дерригa ялат цйн эзар гектар дар, керттерча дахьне гурахь дийна вlа. Хlанзалца механизатораша баьча баьхай тiитогаш йача гучадоаа дукхагlболчар къахьегама овсарле лакха дилар. Масала, Л. Товмерзоева, Б. Висаитова хlаране хlанзаль 250 гектарф тlарa ялат чуйеца, сезонни норнах чуда дийар 100 гектар долча.

Ялат чудаьхьача цу тайпара дика къахьег кхай хlара ялат дlаурзаш болча шофераша а. Къаьстта белгалне воагlа шофер Сыщиков Михаил.

Дика хьийкъад отделене гlрахь дийна ялат. Хlара гектара тlарa 25 центнер баьннаб мукх, иен а рожь а — 18 центнер, кlа — 18,5 центнер. Тоьал ха я, кlагара дlайккхача, воаш ялат чуйна даьнна. Хlаьта 1740 гектарех 1600 совгlа гектар хула кlа а чудейна даьнна хlеаьле.

Дика вlаштlехьаьвкхав отделене кхы меллоле балхаш долга а. Ялат чудара тlехха чах цlевлу кхаш. нох аргlаш ду. Уж балхаш деча дика къахьег стогометателиш тlа болх беш болча А. Логиева, С. Тасуева, Х. Витаева. Цар а уж саяна болча кхычар а хlара денна 80 тоннa чах аргlаш ду, норнах воагlар 60 тонн долча. Чах аргlаш делга сиха дlадахьара боккха пайда боал нахьа къахьегамхошта безам совбеккхарах а. Хlара кхаь дийнахь итогаш ю ухаве баьча балха, хlаьта норца тlехкхоачашъяраштa премеш тел. Цудукха торо хоинай хlанзале вланах лаьрхlа ча вlашкатеха даьккха.

Уж балхаш дара тlехха де доладир лаьтта ахара, шоллагlа хьаькlаш дlаера балхаш. Денна 7—8 гектарага кхаччалца лаьтта оах трактористаша Б. Дадиева, С. Витаханова, А. Ухашева, кхычар. Иштта дика бу шоай болх силоса хьаькlаш дlаоаш болчар а. Норнах дийнахь 38 гектара тlа а езача 45 гектара тlа ю хьаькlаш.

Лаьтта оахачен, хlаьта хьаькlаш дlаоаачен болх бериг къахьегамхара безам совбаккхара а дукха пайдане мероприятеш чакхйоах отделене. Алишез совгlа кхы тlа ахча, премеш тел дикеи норма тlехи лаьтта оахараштa, хьаькlаш дlаоараштa.

Раьш ба кхаш лелладераш шоашта деча гlулакха. Кхай тlа. шоаш болх беча, чаме даи ю тlакхуьаш хилар лоархl цар керттера. Хlана яьча цу гlулакхо торо хулийт балха , ха йоа ца е. Цул совгlа кхай тlарча станерча столоре хелладаш дул шийла напиташ, мерла хlин, гlаьле, кхы хlин-эшар.

Цу мел долче балланта ийсса бехктоаме лоархl отделене боахлоша тlадоагlача шера хургболча хьувкъама хlадa фу lалашлар а. Хlана къаьтта фу кlендаш бойчар шин синах бу болх. Дерригa цlен а даь lалашзе деза фу ибрlI бlаь тонн да. Из фу lалашдаь даьннах. Цох 220 тонн цlен а даь хlеоттадаьд. Фу дlало а кlеншеш да.

Я. ЦУЕВ.

ШИН НОВКЪОСТА КОМБАЙН

Еремеев Иван гlадавтая хоза денача дено. Туьйлевна еш а цхьа морхаль яц сагалe. Укх шера йаггаха мара дейадац цу гайнаре да.

Шера нес а доакхкаш сона lотlайоагlа кlа хьоккхаш йола агрегат. Хьо сона, социергьяц из Иване. Цу тайпарча гlулакхашта миноташ йовеш оаман ии цун. Бунаеф йоасъесш а цуига из социайта хала да. Шофераштa вовз из.

Цудукха ялат чуяцача хана дилла а хьалха латташ хьавоагlа из укх кхойтта шера. Шу дlадейнац шоай колхозa хьатта 7 эзар центнерага дlакхоачаш шийн комбайна аьрда ялат дlа ца дохьийташ. 600—700 гектара тlара ялат чу ца эцаш.

Ше болх беча «Кавказ» колхозе вейза ца lеш ерригача Малгlабике а вовзаш ва Еремеев. Дукха ахчах премеш, совгlаташ тайнад Ивана цу кампанешка. Ялаташ чуяцача дукхача шерашка хьалха латтарах, техника лерарах 1966 шера СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо «За трудовое отличие» яха медаль елар комбайнера.

Комбайн йоалаше а ду оаха къамаьл. Дика клетаду Ивана зерга юзе а ухаш ал ду хаттараш.

Ялат чуйнца воалаш латта ха яр из. Хьалхарча деношка 30 гектар хьоккхар, хlаьта хlанз денна кlезигагlа яле а 40 гектар ца хьоккхаш сацац агрегат, — аьлар Ивана согахьа бlа а тесса, — хьежал ди миштад.

Ивана шийна мел хало тlайохийт хоргга цун е езача нормага хьоакча — 25 гектар мара яц из. Хlаьта ялаташ чуэца ерригa а оттаьн вlан 320 гектар я.

— 700 гектар ца хьоккхаш комбайн дlаоттаергьяц, — йоах Ивана.

Цlена бу по юйй болк. Лакхагlа лохагlа йолаш цаl чаяа юкк ган цук комбайна тlехьа, lобежа ча парк, кийса ца латта хол гац. Дукха лийлар со ,пун комбайн чакхъьнинача lобежа ка, фийгаш лехаш.

Тамаш я иц по-чуйпача участка гектараш тlара центнераш кхычарел дукхагlа хилар.

Бlаргашта хlама бlаргагургдоашаш ха хьитlаттача мара сецац Ивана агрегат. Кхьметтел дикъайна хlама дуаш а. Цу хана комбайна руль бе йоаль цун гlоно Бондаренко Александра.

Ца йоаш дика болх бу комбайна, хlана ньача батка ди дlадоладалехьа ца хьожаш, кулг ца тохаш цаl оатхал йитац цар.

— Мала хьакхеталехьа гlоатт тхо, — йоах Ивана. Шортта ха хул комбайн кийчъе а, кхыча участкашка ханнахьа тlаккхача а.

Иштта шоашта хьалхашка латта декхар довзаш, ялаташ шийн хаинехьа а ца дойташ а чуэцара партеи правительстваи тlабохийтача теркамо дегаш айдаь къахьегаш ба Ивани цун новкъост Александра. Хlанз ялаташ чуйиш а баьнна шоай комбайн хьажкlаш чуэца кийчъеш ба уж. Шекоян цига а цар комбайна тlа каст-каста цlа вимиса ягlаш хургйолга.

М. ЗАНГИЕВ.

ТРАНСПОРТНИКИЙ ТОЛАМАШ

«Старогрознефть» НПУ транспортни контора коллектив старопромысловски мехкдаьттахошта, бурувдеттараштa, гlишлошъераштa эша гlулакх деш я.

Укх деношка цехий кулгалхоша дакъа а лоацаш транспортни контора местни комитете заседани хилар. Цига дlадахьча ах шера баьча балла итогаш йир. Ах шера план 106,7 процент [illegible] контора коллективо. Планах лаьрхlачул совгlа 18,3 процент дакхьенний къахьегама овсарле а.

Дика толам баьккхаб рационализатораша а. Ах шера цар балха юкъейаьхьача тайп-тайпарча предложенешв баь пайда 1650 сом да. Муль дlа-юха кхухьаш кlезигагlа мах дlабахийтарах 43 эзар сом кходаьд.

Цу ах шере итогех дукхача водителашта, трактористашта, ремонтникашта, кхыча болхлошта (берригa а 178 саги) къаьстта хиле болх барех юха а чlоагlйир шоаш лелаю коммунистически къахьегама сийлен цlи. Къаьстта дика болх бу производстве хьалхалаттача коммунистически къахьегама ударникаша беза мукъ дlа-юла кхухьача автомашиний шофераша Килюжкий Кувьаес, Аюпов Мустафа, Столяров Пазрела. Хlара дийнахь муль дlа-юла кхухьара оладаш, 160—180 процент кхоачашъю цар. Зlамигlйолча автомашинаш тlа балхаш дечa шофераша Загуйрова Селимаси Магомадов Сайфутдиный а дикаш тlехкхоачашъю шоай нормаш. Дукха ба цу коллективе дика болх бои нах. Хьонсарча парте XXIV съезда накъаболхаш тlайнa хекхараше юбилейни шера план капал б ал хьалха, 26 декабрь тlакхоачаш кхоачашъяра цьлар айдейна къахьег транспортникаша.

А. ТИЩЕНКО,

«Старогрознефть» НПУ транспортни контора кулгалхо.

ПЛАНАЛ СОВГlА

Тlаккхь социалистически декхараш кхоачашъяра яхье баьнна «Грознефтехимзаводы» объединене транспортникаша 24 июле кхоачашъяьй мукъ дlа-юха кхахьара ворхl бетта задани. Бутт кхоачалуш планал совгlа 10 эзар тонн тайп-тайпара мукъ дlа-юха хьоргба цар. Шу доладелча дело 6 процент лакхъеннаб къахьегама овсарле. Лаьрхlачул совгlа хиина цlена пайда 48 эзар сом да.

Уж толамаш доахача дика дакъа лаьцар производство новатораша. 2 эзар сом кходайтад цар. Социалистически яхьа хьалхарча кугlаре латт коммунист И. Ф. Пальчикова кулгалду шоллагlйола автоколонна. Ударно къахьег шофераша А. С. Арутнова, Е. А. Свиридова, кхычар.

М. МИХАЙЛОВ.

КОМСАШ ЛЕЛАЕРИЙ ГlУЛАКХАШ

Укх деношка сона со Надтеречни района «Знаменский» совхоза шоллагlча отделене комсий бошамашка волаш отделене агроном Митаев Зайнди кхийтар соь. Шоай балхах дуьцаш из аьлар.

— Укх шера тхо отделене механизатораша гlулакх деш 495 гектар комсаш я, царех 387 гектара тlарa хьаьд леташ а. Комсаш лелаеш пхи бригада я отделене. Хlара гектара тlарa пленах 8,3 тонн комсаш чуэцарш да тхо.

Бригадаша юкъе эггара дикагlа къахьегама толамаш дар Устарова Йирова кулгалду коллектива я. Массанеп хьалхагlа комсаш хьалйайкха, кlа баьлар уж. Шоай 120 гектара тlа укх шера дикхаьлагlа лазараштa дузьаш мидаш гохаш ба цу бригада комсаш лелаераш. Цул совгlа отделене 450 гектар йолча беша молхашаш опылени а яьй цар.

Уж балхаш дечо дика къахьийтай отделене механизатораша Эльмурзаева Ибрахlимна, Умиева lарбе. Тарчаев Ширване. Дийнаьха норма яде гектар йолче 10—12 гектара тlарча комсаште тайп-тайпарча лазараштa духьала молхаш тоха кхоьбу уж.

Дика латт отделене наьха къахьегамхара безам совбакххара гlулакх. Иштта нормаш кхоачаш а ели ерригaча комсашта окъа молхаш теха чакхбаьнача механизатораштен молхаш кийчъераштен 20 сом премия лу. Юкъера лаьрхlача цхьан бетта трактористо эша ахаин 150—200 сом хул. Комсаш лелаераштa доагlа ахни 100—120 сомига дlаккхове. Цу гlулакхо нах балха тlарa дlадуайнтац.

Гуйран кийчо а а йиькъадийтац отделене. Комсаш чуэцаш новкъостал даргlаргболча студенташта уж комсий кхайта юкъе хургболаш 200 сага лаьрхlа чуlе моттиг кийчъеш боахк совхоза болхлой.

Во хан кхачна болх бераштa lалашдаь бытовой хьалаш а. Чамболаш кийчбу столове кхача. Дуа хlама наьха деза дац. Ханнахьа воагlа автолавка.

— Лакха хьувкъам чуккаргба оаха укх шера, — йоах Зайнди тхо къесташ, — хlара гектара тlара юкъера дахрхlача 8—10 тонн комсаш аргъя. Царна эша гlулакх дара а уж ханнахьа чуцара а тхоай низ кхоберrба оаха.

Х. МАГОМЕДОВ.

СИЙ КЪАХЬЕГАМО ДОАККХ

Юбилейни шера тlаьйца социалистически декхараш кхоачашмиште ду хьажара вlашегlкайтар дукха ха йоаццаш Шелковской района «Коминтерн» колхоза жа lуй. Лакха да цар къахьегама хьоккханаш укх шера. Иштта социалистически декхарех хlара бlаь жийна тlеаь хила балча 113 lаьхара иетта 119,2 lаьхар хьаьхинаб боахаме. Берригаш а 10910 lаьхар ба укхаза хlанз хьебеш.

Шерагара-шерага дукхагlа доахк тха. Дlададача шера кlара устагlанна тlерa 6,7 килограмм тха даькхар. Хlаьта укх шера цхьан устагlанна тlерa даькхар 7,1 килограммага дlйкхаьчар. Цудукха паччахьалкхенга тха дохкара план 140 процент кхоачашъе торо хилар жа лелаерий. Из а декхарех совгlа хул.

Уж толамаш доакки [illegible] кхо беш къахьийга дукха жа лелладераш, бlарча дезалаш ба колхозе. Иштта Шаршиевгlер, Кожаевгlар, Алжимусаевгlар, Туртаевгlар, Емакишевгlар, кхыбараш.

Масала, хьаьнаргьа вов Туртаев Дауте кулгалду жа леладу бригада. Тхьо шу да из жа лелладеш вола. Говзи, йоккха опыт йола мастер — жа лелладер ва из. Лакха продукци ду цун гlулацарча хьайбаша. Хlара устагlанна тlерa 8,8 килограмм тха даькхад цо. Районе эггара лакхагlа хьоккхам ба из.

Дика къахьегама толамаш хьахад воккхагlа волча чабане коммуниста Шармиева Мамбета кулгалдеча бригада а. Устагlанна тlерa дукха хlама ца эшаш ворхl килограмм тха даькхад цо. Цул совгlа хlара бlаь жийна тlехьара 122 lаьхар а кхебаьб. Цо кулгалдеча бригада жена дуах тlаьхетийтара план 245 процент кхоачашъяьй. Балха лакха хьоккхамаш дахарах «Юбилейни шерара дикагlа вола жа lу» аьнна цlи саний Мамбета. Къахьегама лакха хьоккхамаш дахарах колхоза цlи яха ва Павлюченко Дмитрий а. Укх шера хlара устагlанна тlерa 6,6 килограмм тха даьккхад цо. Хlаьта хlара бlаь жийна тlехьара 128 lаьхар а кхебаьб. Колхоза парткомеи правленеи яьча социалистически яхьа итогех хьалхара моттигаш яьхай жа lуша И. Кожова, Б. Мурдагашиева Д. Павлюченко, М. Шаршиева. Укх шера ВДНХ бахка бокъо яьккхай цар. Цул совгlа туристически путевкаш, Сийлен грамоташ, нах бола совгlаташ белар царна.

Белгалдаккха доагlа паччахьалкхенга тха дохкара кхе шера план «Коминтерн» колхоза жа лелладераша хlанзалехьа тlехкхоачашъяьга.

Ф. ЯКОВЛЕВА.

ЛАЬТТА ИЙТТlА ДАЛЕ А...

Тахана лаьйтта градусага кхоачаш llайха я ара. Йовчаш ца дуда тоьал ха я. Иштта этта хи чlоагlа lатхь хьажкlашта, цlмаре свеклаь, гишуаргашта. Турбилгаш хинай хьажкlий аршех, lоргагlеени цхьара [illegible] гишуаргий норгаш [illegible] лийда.

Иштта да Шаьла района «Джалка», «Прогресс» совхозашка утта хьал. Цхьабакъда гlулакх тоадеш йоа болаш да. Из тоадурга кхашка хlанзе а хий тlуле. Хlаьта хий дика даьккхай каналаш чу ца шортта йойташ а да. Хlанз иштта вlаштlехьабакхах кхашка хий диллара гlулакх.

«Джалка» совхозе хlанзалца бlаь гектар гергга йола лаьтта мара диллалац хий, шоай дерригa хий йийка лаьтта 1187 гектар доллашехьац. «Прогресс» совхозе 610 гектара тlа дилла йиш йола хий ши бlаь гергга гектара тlа мара диллалац.

Иштта ледара лайтт гlулакх «Джалка» совхоза цхьоалагlча отделене шоллагlча бригаде а. Хий lоухача канале чу гlолла хlара сахьта 1800 кубически метр хий lоадуда. Цхьабакъда, цох ахангlа мара пайда эцац бригаде. Иштта мара пайда эцаш хих, хьажкlий кхаш докъадалдараш ийттlа доллаше а, цу отделене кхьоалагlча бригаде а.

Дукха да хий кхоалагlча отделене а. Цхьабакъда укхаза а, халадете а, кхашта юкхе гlолла тlех а дуьлаш хий дlауха аьнна саготта волаш саг вац. Кхоалагlча отделене кхача отделенешкарчул кlезагга дикагlа вlаштlехьабаьккхаб из болх. Цхьабакъда укхаза а тесса лелладу из гlулакх.

Дукха хий доалу. Дукхагlа бер вахьъашка дола из. Бlарча lеваш латт кхоалагlча отделене контора юхе. Машинашта хала да цу новкъа леха. Хlара денна массехкаьа цу lамах тlех а вуьлаш лел совхоза гидротехник нов. Арцаев. Цхьабакъда, кхашка хий-дехкара балдаш тоадара деш хlама дац цун. Совхоза директо ялат чуяцача уполномоченни вахийтавав из. Цудукха из хига дlа а хьежац.

— Со ялат чуяцача хала валлав, укхазара кlа а гlоргвац, — аьлар нов. Арцаева — хий мишта дуал хьежа гlо вай, аьлча.

Кхы эргаш дац кхашка хий диллара балхаш «Прогресс» совхоза кхоалагlча отделене а.

Доглан хьисапе кхашка хий детташ шин установка яр отделене. Цхьабакъда уж шаккхе а болх беш яц. Кхашка араьяьда массехк ди даьтча енар уж. Цу хана деза саго кулг ца тохаш латт уж.

Ховш да кlайийна хlамаш хьуакъар царна хий дилларах тийша хилар. Къаьсгта лоархlаме да из хlана, хьажкlашта а кхача культураштa а чlоагга хий эшача хана. Мичча гайпара дале а совхозе иштта лархlац из гlулакх. Цудукха дlайийна хlамаш йоаш латт.

Кхераме, кlезиг-дукха да хьалча тоале йиш йоацаш да цу шин совхоза боахаме этта хиадац. Хьувкъам йокъалах дорабара мухулла айхагlа тохабала беза цу боахамашка.

М. РАШИДОВ.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Балавер Витим яхача хин йистом революци яладехьа. Иштта цlи а уккхай Витимах Шишков Вячеслава Цlишхара хий (Угрюм-река) аьнна.

Къамча тайпара да Витим тахан. Болх бу саг — да вевза йун Бистошка. Индустре мохк оаха хlанз Витимах. Хьалъуттаж латт тоаенна поселкаш, автомобилаш дела шера наькъаш дехк, арений уналлашкеp аьлешкеп гlоала чакх а юлаш дошук доахараш горнякашен болча кхаьчай цlаккха а тlор ца яшача районе хьалъаьча Маманска гидростанце электролелачай лехеш. Укхаза вейсаургья геологий, проектировщикий, биологий отряда. Каст-касте бахке цул укхаза-туристий.

Дlаьнна дукха хий [illegible] цlераш» «Маман[illegible]» «lаьрна тlой» [illegible] хинай нердашараш [illegible] поселок, Кагирхой рудник, Космонавтий проспект. Эргацьнйад бlарса Витим, нерне, дог гlоадеш. кхаш доле вахар кхаьчад цуйна йисте.

СУРТА ТlА: тахана Витим. Шоллагlча сурта тlа: цlенкха а тlор ца яшача районера электростанци — Маманска ГЭС.

Э. БРЮХАНЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

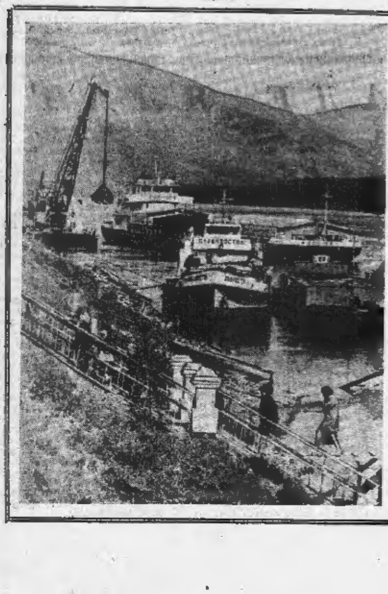

БОЛАТА НАЬКЪИЙ КЪАХЬЕГАМХОЙ

1936 шера дена шоай традицион цІей — «ДерригсоюзнаІ машиннаькъахочун ди» кІиро шера белгалдоахаш хьабоагІа мехкарча болата наькъий къахьегамхой. Коммунистически партеи Советски правительствей хьалхаза йоаккхо яр бахьан долаш машиннаькъахоша тІом хьалехьарча шерашка, боахам бехаи технически тІехьадикаш хилар дІа а даьккха, мухьаш дІа-юха кхахьара гІулакхна халкъа боахама эшаш хиннараш кхоачашдора. Советски машиннаькъахошта бола боккха тохкам хилар Сийлахь — боккхача Даймехка тІемах. ХІаьта уж цунах сийленца чакх а баьлар. Цхьабакъда, фашистски гІаьрахоша Іалаьмате йоккха зе дир машиннаькъа транспорта. МоастагІчо болабаьбар 65 эзар километр бІаьха машинникъ, 13 эзар тІий, 4 эзар совгІа станци, 300 паровозни депо. Берригача мехко дакъа лоцар машиннаькъа транспорт юхаметтаотташа. ТІом чакхбаьнначул тІехьагІарча пятилеткаш шерашка кердача, ехь а лакхагІча легІа тІа йоалаш дІелар транспорт. Ергага вагонни парк автоматически вІашагІтухсаргйолаш кийчъяьй. Делаш йола состав роликови подшипникаш а оттаьб кийчъеш я. Паровозашта меттел арахийнад электровозаши тепловозаши.

Чакхъяьча мероприятеша машиннаькъахошка йиш хилийтий мухьаш сихагІа, дукхагІа, дІадехьар кІезигагІа долаш дІа-юха увза. ДІа-юха увза мухьаш дукха хиларген технически средствех пайда эцарген диллача хІана пайдаргІа нийслургдолаш машиннаькъаш дац дуиен тІа. ДІа-юха кхуьача деррига мухьех 96 процентал совгІа дараш хІанзале а электровозашта тепловозаштен доагІача даькъа кхоач. Электрофицировании машиннаькъий дІоахалга диллача дуиен тІа эггара хьалхара моттиг лоац наь мехко.

Технически кийчо яр дукха баккхаш йоал, деш а да Кавказе-да — Кавказски машиннаькъа Грознеьски отделене. Алхха укх тІеххьарча 4 шера цу гІулакхнна дІалахийтад 11 млн. гаргга сом. Кхолчашиннад Грознерча станце болхлоштта дукха за хьалхагІа дена дагалаьттар. Совха дена укказа болх бе йолаеннай дукхача стрелочникаша кулгаша къахьега дезаш хиннача стрелкашта сигналаштен еш йола электрически централизаци. Грознеьски Беслани юкъерча участке кестта бахаа 64 йолалурга диспетчерски централизаци, хІаьта Грознеьски Гудермеси юкъерча участке — шолха наькъаш. Да а деш а тоьлл доккхий балхаш да Грознеьский Гудермесский локомотивни депошка, Грознеьски вагонни депо, наькъен бувзачеи дистанцешка, машиннаькъа Грознеьски отделене подразделенешка. Червленни узловой станце хьалъеш латт цистернаш хица-Іанарча цІенъяр станци. Цо йиш хулийтаргья укх гаргарча хана фо бІехлеш йоаче цхьаькха цхьан моттигах город Грозный кІаллхарьяккха. Хаикале цистернаш цІенъеча сонаре, меххдаьтта продукташ чуйоттаб кийчлуш йола цистернаш цІенагІа, дукхагІа, дилийта. Хьалдеш латт чуІеи культурно-битовой гІареш.

Хувцалуш доагІа машиннаькъахой шоай гІулакхаш а. Уж кІаша дукха а дукхагІа бераш дийша ба. Цар хеддеиза дакъа шоай эшаиеши говзал. 800 сег деша ва-гІа заочни сайрйнарчеи специальни юкъерча а лакхера а дешара заведенешка, 200 гаргга сег — болх беча катирхой школашка. Грознеи Гудермеси болх беш я машиннаькъа транспорта сайрйнара техникум, Ростовски института дешара консультативни пункт.

Нке шера план хоиал хьалха кхоачашъер духьа лелаеча социалистически пхьа юкъе а баха Грознеьски машиннаькъа отделене къахьегамхоша сийленца кхоачашду шоаш тІаийна дехкараш. Ишта дикача къахьегама толамаша накъабоагІа уж шоай традиционца цІейна. Халкъа боахама мухьаш дІа-юха кхахьара 4,5 шера задани 103,7 процент кхоачашьяй, хІаьта пассажираш дІа-юха кхуьлара план — 103 процент. 1970 шера мухьаш дІа-юха кхахьара боарам 1965 шерарча боарамал 39,8 процент лакхагІа хургба. Деррига продукташ хила мухьаш 4,6 шера 21,7 процент дукхагІа хиннад, цу даькъе чудуатта кхоачаш мухьаш — 22,7 процент. Лакхенний къахьегама овсарлеи алапеши. Къахьегама методаш эргайнахаш тоа я еш, тепловозашта эксплуатаци дика-гІа а еш, локомотиви бригадаша деза мухьаш тІадола 54 эзар гаргга поезд дІайигай, хІаьта царца кхы тІа а дІадихад 18 млн. тонн совгІа мухьаш.

Мухьаш кхаьтагІа тІадоттаре чотах кхы дІа а мухьаш дІахьахьара мухьаьнккхаш... та вагон. Наькъа ... рентабельно болх бу. ПланалІ совгІа 1 миллион 300 эзари сома баь па Іеш пайда баьй 4,6 шера. ТІехкхоачашбеш укх шера воркІ бетта чалкъа боахама мухьаш тІадуттараш дІакхачьареи план.

Дакха толамаш — наькъа отделене болхлоша, гІулакхерча наха, инженерно-технически болхлоша шоай хьинар ца кхоадеш къахьегаш. Цар сакхетам лакха хилараъ, машиннаькъахошта юкъе организаторски политически балха боарам партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш лакхбарах хьахинар.

Вашха-дика нах, шоай гІулакхо говзанчаш дукха ба транспорте. Царна юкъе: Гудермески локомотивни депо машинист В. Д. Вакозец, Грознеьски локомотивни депо машинист Ф. А. Табачный, Грознеьски вагонни депо слесарь Н. Н. Епифанов, цу депо мастер А. Х. Даурова, Гудермески наькъа дистанце мистер Х. Терекбаев, Гудермеса станце воккхагІвола бошчачник Ш. Варнев, Грознерча станце маневрени диспетчер С. Алуев, дукха кхыбараш.

Машиннаькъахой балха тІа кергІдоаьнна толамаши дика результатеши белгалдоахача хана дикде дагІаш машиннаькъа Грознеьски отделенере вІенаьктта кхоачамбоацараши пайда эшаза йола резервахи. Вагонаши локомотиваши масала, торонешка ъьежжа пайда эшаш яц. Цар бальче овсарле лакхъяра отташ ладини кхоачашъяш. Бакъда, вагонех пайда во эшаш хилара бехке машиннаькъахой хиннал Іац. ХІаьта а, цунах доллаш вагонехи цистернехи пайда дикагІа эша йиш дуйийтаргйолаш дола гІулакхаш чакхдоахача хьалхалатта безаш болча Грознеьски машиннаькъа отделене болхлой белктокхаш. Вагонашта ... делча станцешка совгІане лоаттаро, поездаш лелалга вІаштІехьдаккхара даькъе кхоачамбоцараш хилара вагонаша боаха го 13 процент тоабаргахь кхоачалаьх гІулакх. Отделене балха тІара из лоархІаме йоакхам тоабара эша резерваш ... хьалкха сийлаеьа ... кхаьй еьйа сихагІа дІакхоачае а йоагІа уж. ХІаьта отделене гІолла укх поездаш валагІа йоагІачул 1,5 процент шортагІа лел. Мухьаш гІаволла дукхаш поездаш дІайоалдтош ухийт дІа наькъе аьнначул тІехьагІа тоно. Цхьа пайда эшац мухь дукхагІа гІоботтаран поездаш дІаькхагІа вІашагІйоххараи йолча торонех. Терка из дош цІенхаштта хІемаш да кхера бовцаш халлаизей болх беза вІаштІехьдаккхара дакъе. Цхьаболча болхлоша хІанз а теххар «Машиннаькъашта технически эксплуатаци пра правилашка должностной инструкцеши, къахьегама дисциплина, хІаьта из бахьан долаш балха гІа йоаккхий халонаши новкъарабаьши нийсалу.

Машиннаькъа Грознеьски отделене предприятеьйи организацеьйи коллективаши нийса ыьполаш яй поанта «Халкъа боахама производство резервах пайда дикагІа эцарех экономе режим чІоагІъярех хьакъехьарча» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмох. Мероприятеш кийчъяьй транспортни предприятей гІулакхаш хІаиларча хана дІадехарий боарам тІа доахаш айдари. ХІаьта уж чакхъяцарв тІагІертта болх бу партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна. Цхьабакъда, дикде мегаргдац, производства чурча резервах пайда эцар, ахчен материалаши кхоар — из цхьан юкъа йолаеина кампани яц, цудухьа уж дешаш хадданза коллективи теркема юкъмоттиге латташ хила деза.

Машиннаькъахошта керда наьнаш творчески хьинари чудоссадаь Коммунистически парте XXIV-гІа съезд 1971 шера март бетта гулъяра хьанаьанйа КПСС ЦК Пленумо бечва соцамо. Хьалхалаттача Московски наькъатта предприятешта болаш республикай транспорта болхлоша советски халкъа вахареча цу дезача дені сийна доккхагІдола социалистически дехкараш гІанйдеш ба транспорта болхлой. ХІаьта шеко яц, КПСС XXIV-ча съезда уж къахьегама кердача хоталонашца накъагІоргхилярах.

Р. БОГДАСАРОВ,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома промышленно-транспорт не отдела инструктор.

БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА

Светофор окагІана шоаш бозаллар еза етта состав. ТІехьтІехьагІа сихлуш ... йоал иза Тепловоз лелаш вагІар Колпаков Петр ва. Шийн машина, цуна хІара винт, гайка, контакт дІка йова цунна, цудухьа дог-гІийла а сатийна а ва.

Тепловоз хьалаш шийн гІоьнчица Чемерхия Владимирца дизельга, тягови двигателашка, ходовой дахкъошка, сигнализацега бІаьшна хьежа чакхаьлар Петр Тимофеевич. Деррига а хила дезача тайпара долаш йорадоагІа. ХІаьта а хІанз тешамегІа ма хул дикагІа ма дий, ... цІаьхха а хьом из тепловозага. Цул тІехьагІа ше машина хьащаш хилар тешаш ду. Доаз долча а дара дьеахача деношка, ишта къахьолчи бахьанех массагІа хьежжай, хилар нийсзд шаьакъа правилача тормозаш йола хилараш, сигналашца йола ца бараш. Дика доаьнга дьежжа мара механизма а болх мича бу. ТІаккха цо дІахьор халкъа боахама чІоагІа эша мухь ба — 4800 тонн.

Иштта оза етта состав эггара хьалха йеаш вал нов. Колпаков. Дукхьал укх шера цу тайпара 27 поезд дІа-юха йигай цо. ВоркІ бетта заданех боагІачул совгІа 20 эзар тонн мухь дІа-юха бидьай. Цу юкъа Грознера Прохладне дукха мухь тІаболла воркІ состав дІайиггале дизельни доагор кхоадаь.

Цо болх беча массехк шера даим производственни заданеши социалистически дехкараши сийлена кхоачадеш хьабоагІа нов. Колпаков. Хьокхаме къахьегаш лакха толамаш дахарах Грознеьски локомотивни депо дикагІвола машинист лоархІ Петр Тимофеевич. Къахьегга дика болх бу но шийн цІейна — Дерригсоюзни машиннаькъахой дена наькъавоагІаш. Укх деношка гІадаугаш кхаъ хезар. Райпрофсоюзо Грознеьски машиннаькъа отделене кулгалхоша «Грознеьски отделене дикагІвола тепловоза машинист» яха сийлен цІи еннай Колпакова.

Дика производственни хинна ца Іеш дика общественник а ва нов. Колпаков. Колонна тепловозий машинисташа шоай профоргалла хержав Петр Тимофеевич. Машинист-инструктор В. И. Стоинцев хорте латтача колонна машинисташа цхьа дезал санна барттайна къахьег.

Лакхача къахьегама толамашца дезду цар машиннаькъахой Ди, дехкараши заданеши тІехкхоачашъю. ХІаиалехьа 300 тонн доагор, смазочни материалаш кхоаьа колонна машинисташа. Эггара хьалхарчарна политически къахьегамех хьинар айдеина парте XXIV съезда сийна вахто эттар барт бола коллектив. ХьалхагІа тІанйцараш керда а доахаш, цо тІанйцар керда доагІа долаш социалистически дехкараш. ХьалхагІа мухь дІа-юха кхахьари пхе шера задани 7 ноябре кхоачашьял лаьрхІадир колонна машинисташа, хІанз дош деннад из 1 ноябре кхоачашъе. Из цар съезда кийчду къахьегама совгІат да. ХІаьта юбилейни шера цар кийчдер къаьстта совгІат да — шера задани 10 декабре кхоачаш а еш 60 тонн маькера дизельни доагор кходе, аьнна. ХІаьта цар шоаш лерхІар кхоачашдергда.

Машиннаькъахой цІей дездеча хана цІераш ца яьхача ялац ударно къахьегаш хьабоагІача машинистий Гиндь Петра, Григорьев Ивана, Авилов Ивана, Евсейко Васило, машинистий гІончий Магомедов Валида, Лепешков Георге, Шонкое Григоре. Шу доладелча деза планал совгІа бІаьш эзараш тоннаш халкъа боахама эша мухь дІа-юха а хьош итташ тоннаш маькера доагор кхоадьд цу производства хьалха латтараш. Даьхе бахьан къахьегача цар доагІаш сийду мел боазараша.

Г. АНОХОВ.

СУРТА ТІА: (лохерча мугІарей) Гиндь Петр, Григорьев Иван, Авилов Иван, Евсейко Василий, (лакхерча мугІаре) Магомедов Валид, Лепешков Георгий, Шонкоц Григорий.

И. Пакова сурт.

ДАЬХЕН ДУХЬА

Аз шу хьалха Нохаев Сейт-Хьамзат мастералла хьожавеча хана тІехьиосаш яр Гудермеса машиннаькъа станце эггара халагІола воархІагІа околоток. Поездаш хьатІа а нйеш дІаухийтта наькъаш хьла доагІача хьале тІа дацар. Рельсаш нийса аккацар, чукхийтта яр цхьайола моттигаш. Бе безаш хиннар дукха болх бар. Станце вІаштІехьйолхаш юха вІашагІъехь итташ поездаш. Цудухьа дукхагІйолчи хана наьъаш мукъа хилац.

Уж мукъа долча сакъьаташка сиха бе безаш бар болх. Цхьабакъда, иштта сиха болх вІаштІеда, иштта сиха болх хьбоаккхалургболаш дийна эцар коллективе къахьегама дисциплина. Цудухьа эггара хьалха поезаш лелаяра графих дІайовзийтар цо болхлошта, бокъонца дайтар д... доаш ... хьал. ХІаравар ... де ... Цул тІехьагІа хьалла хьадийхар. Сейт-Хьамзата команда ца а толаш ше хьокхаме къахьегар. Шийна тІадилла гІулакх дерттІа кхоачаш цо деш къахьегама дисциплина гелхцерита, балхаша тарлургдоаца кхидола гІулакхаш деладерашта магийтацар. Дика болх бер, во болх бер — долла хІама тора къонача мастера. Болхлой барт болашагІа, дикатІа къахьега баьлар. Иштта ха ца къовсаш наькъаш мукъалолча сахьаташка наькъаш тоадаь дахар.

Рельсаш дІа-юха дехка стрелкаш хувца хала да. Графиках 3 сахьата бе беза из болх. Атта нисъал ха яккхаш поездо ца йоавалгІаш. Цудухьа из болх беш гІахьат кІезигагІа ха йоайир околотка наькъахоша. ХІанз дикагІчарех лоархІаш а тІехьиосам дика околоток.

Цул хьалхагІа аллагІча околотке бригадир вар нов. Нохаев. Иза хьинар долаш а нахаца та хоаш а волга гучадаьннача станце кулгалхоша цу околотке мастералла гаахоша хьожавир нов. Нохаев. Ловшача хана хьалха латтар мугІарашка хьинар цо тІехьараш хила вз околоток. Иштта дика гІулакхаш гучадалийтарах наха сийду, лоархІ Сейт-Хьамзат.

Шоай болх дика бовзаш опыт йола наькъахой кІезига бац нов. Нохаева кулгалдеча околотке. Уж ба бригадираш П. А. Притчин Л. М. Серебряков. Цуккхача заце дейз болата магистрали тІа болх беш хьабоагІа уж. Цар доалдеча машиннаькъа тІа тешаме лела йиш я поездий.

— Сайна хоьнах кхоачам а ца беш ца хоар хьаІомаде гІерт со. Ца хоар хаьц ала доастама ца хеташ хІима довзар. Опыт дІа-юха эцар, барт хилар чІоагІа эшаш да машиннаькъа тІа къахьегарашта, — йоах къоначо мастерх нов. Нохаева. Цун инициативах болхлой квалификаци лакхъяра курсаш хьайийлай околотке. Цо ше цу курсашка шоллагІйоли говзал Іамаю. Ишта моторнста говзанчаш Іомайир Богаевский Евгене, Дешилов Салмана, Антонова Анкас, кхычар. Ала деза, хІанз дукха дикагІа, овсарегІа къаьмег балха хенах дІахагІа пайда ийбу цар. Околотке тоьаш бац болхлой. Цудухьа шоллагІйола толзал хоаш нах хилар болхлошта шоашта а пачхахьалкхенна а пайдане гІулакх да, хІана аьлча совбола нах лелабе безаш тІаккха.

Ше мастералла хьожавенчул тІехьагІа машиннаькъа тІа керда рельсаш яхийтай нов. Нохаев. ХІанз цо доладеча участке цхьа погонни метр рельса 50 килограмм мухь лов (хьалхагІа 40 килограмм мара ца лайнача). Стрелкаш дІа-юха хеке итт моттиг тоаяй. Дьхьаш дукха дале а но деларащ, хьалхашка уттта дикхараш кхы а доккхагІа, дукхагІа да. Машиннаькъахой болх ... боаккхаш доари. Ер шу ... 163 бола оттакир воркІагІ ... кана. Нов Нохаев мастералла вена кхо бутт баьчча 55 кхачаллца доххелар баллаш. Из толам ба (баллаш кІезигагІа, лохагІа хилла болх дикагІа, цІенагІа доарІ). Цунах кхоачам хеташ бацар машиннаькъахой Юбилейни шера шоай цІейна накъабоагІаш кхы а дикагІа, овсарегІа къахьега, аьннна, шоаш денна дош кхоачашдир цар. Бейнача бетта цар балха 25 балл оттаьй. Из шоай цІейна вер кийчдь къахьегама совгІат да.

Мичча хана околотке вахача наьсаш бІаргагургба юкъерча дегІара хьатара бос бола сег. Нохаев Сейт-Хьамзат ва из. Шийн балхаца сакъердалуча, безача цуи мукъалча хана а вІогІа салаІа сатеш. Деррига шийн вахар балла дІадепича цо иштта хьалех шийна хьарерча болхлошире а. МаллагІа гІулакх тІадуллаш дар цо толамца кхоачашдергхиларех ше тешалга дІахойт цо болхлошка. ТІаккха цар вІалла дага хилац шоай мастера хераде. Дика организатораш хилар Мусхаджиев Бексолтах (дукха ха йоаццаш парте кандидатана дІайийцав из), Н. К. Волгова, ... Владимирах. Царкуделлаш бригадашта эггара кьахьег.

Шийн ... дукха ... Латакаш ... шийн ... тІа къахьега. Цо хьокха къахьег тІалат далийтадац цо. В. И. Ленина юбилей съезв «За доблестный труд» яха медаль елар Нохаев Сейт-Хьамзата. Из шоллагІа пачхахьалкхен совгІат ду цунна. Цун къахьегама боагІаш бохьмак а беш 1966 шера Сейт-Хьамзата елар «За трудовую доблесть» яха медаль. ХІаьта Сийлен грамоташи ахчан совгІаташи-м дукхакъ а тІейнак цуна.

ХІанз шоай цІей дездаш парте XXIV съезд хьаллалехь коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цІи яккха дергІаш я барт тайна коллектив. ХІаьта цо ше лерхІар кхоачашдергхиларах тешам а ба.

И. ДЖАМАЛОВ,
Гудермеса районан «Красное Знамя» газета болхло.

ВАГОНИЙ ДИРИЖЕР

Машиннаькъа станцешна укх тайпара сурт го йиш я: ерригаш вІашагІъяийна, цхьаькха лостам бошаш, дикшенна латтийсача сайна Іоа а хьалле а, ьысе я дІае а. ВІашагІйоххаш а къаьст — къаьста а латташ дукха вагонаш хул. Уж дІа-юха нийсъе вола тулалургдолаш сакна хеталу.

Бакъда, дІагІахьешача сайна лостам бошаш хеталой а шоай «дирижер» ве цу вагоний, царех хІаравар цун бІарга ца гуча гІажилгега «хьожаш, ладугІаш, во яхар» деш а.

Назранерча станце а ва цу тайпара дирижер — Албогачиев Іеддала ИбрахІим. ДегІа теша, уккхІена, иза болаш сег ва из. Цкъаза тІех мел йоалача поездаша хьакъеста а еш станце сов дукха вагонаш Іайча цхьаболча машиннаькъахой уж дІа-юха маштта лостаергъя ца хоаш хьоьв. Бакъда, ИбрахІим ше...валац. Цуна хов из чоалхане дехкар шийна кхоачашдулургдолга. Цкъарюа лам бу цо, шахматии уаге тІара фигураш санна дагаьл йоагІйоагІача дІа-юха оттаю вагонаш, цуа тІехьагІа шийн иза бола дочуна юкъебоцаш. Цхьазар дукха къуйзаш хул вагона юкъе из эттегІа, сихагІа кхача наькъа тІа иштта йоаккхаргъя ца хоаш локомотивага сов никъ а байташ. ИбрахІима хІара метр лаьрІа я, цу сахьате дагайох цуна эггара сихагІа, дикагІа вагонаш эшшача дІа-юха йигара план.

Цо кондуктороьлла бола беча укх 5 шера йотта вагонаш шийн хинахьа хьоеки тхона, а йиза хьаснар ІойоаСсе озача хьатІа ца йоаш йисай, ьанна, цхьан аьзгтийка беза бакхьхабаи цох. Къаьстта раьза хул ИбрахІима тІехьоьлача поездай машинисташ. Поезд дІа а оттоай дІайига еза вагонаш вІашагІтоххаш лелац из. Цо хьалхе а из поезд йоагІеча огІорехьа нийс а йийа, сцепленин машинай а хьежа хІоттаю етта вагонаш. Дукха ха эшац поезда уж тІехьа а йийза никъ дІахо бахьо. Цу гІулакхо миноташ хоейт, сихагІа дІа-юха хьу мукъ. Иштта хІара сменех бІаь совгІа вагонаш какъяйоах ИбрахІима, изза хьатІа а ю.

Массехк шу хьешие Назрана станце наькъашка дукха дІа-юха лела безаш хилацар цуи локомотив: кІезиг мукъ бар уккхазара дІаххиьар.

Укх тІеххьарча хана хувцалуш латт из сурт. Назрана гигантий «Электроинструмент» завода, трикотажни фабрика, мельзавода, кхыча къонача предприятеи продукцеш дІакхехьа дукха вагонаш эш.

Цу предприятешта юкъе аьннай «Экажевский» совхоз а. ХІара бетта шиша бІаь тонни Іажех дьачех яьккха сон дІайохьийт цо мехка тайн-тайпарча чыьагІаи дезаводашка. ТІехь-тІехьагІа дукхагІа вагонаш ехаш хул цу совхоза Экажкъонгий-Юртара промкомбинат а.

Ловша аьлча, шортта муьлха хул поездашта Назранера дІабахьа. Гьенача наькъа йолха уж вагонаш тешаме кийчъеш ИбрахІим а ва. ЧІоагІа фийлаа эшаш болх ба цун бар, хІаьта тешаме, дог-цІена бе безаш а ба.

Вагонаш дІа-юха кхуьлача хана цо уж вІашкатохе, ка етте дукха зе хургда, хІана аьлча сиха йохаш йола хІемаш ма дулий пар чу. Цу тайпара моттигаш укказа хьалхагІа нийсъеннай.

ИбрахІим болх беш вола, сиена тІа нийсенна станце дежурни чІоагІа раьза хул. ХІана аьлча хье ца луш, сиха, нийса кхоачашъю цо шийн локомотива чу латтача рене чура хьахеза диспетчера команда.

Укх тІеххьарча хана дІа-юха кхуьла еза вагонаш дукхагІа хуле а болх аттагІа ба ИбрахІима. Дукха ха йоаццаш керда автоматически управлене пульт оттаьй станце. Локомотив кхача наькъа чІа дІатІа-хьатІа йоаккхаш стрелочникага хьежаш латта везац цун. Рацеца из дІайиет хуллаше а станце вагІача диспетчера кнопка тІа цІенг тоІабу. ТІаккха стрелкаш шоаш езачехьа дІа-юха а яхе цу сахьате никъ хьабела. Стрелочникаш хІанз вІалла уккхаз гуш а бац. Кестта машиннаькъашта юкъера хьа дІа дІаяргья из дукхача хена деш «стрелочник бехке ва» яхаш бегІоаха цІи.

Къонача городаца дегІаух станци а. ТІехьайнаш. Дукха нах чубаха цІенош, кхийола объекташ урагІьнакий укказа. КхайладоалаЦ латт Назранах «Вокзал», аьнна цІи дІаяхийта цаІ мара ца хина къайна здани. Из дегІаухача, станце коллектива сий лакхдеча хьинаре дакъа лоацаш ва ИбрахІим. Веккате еш латт цо шийн къахьегама биографи а. Дукха ба цун оргІаташ, Сийлен грамоташ. Эггара хьатха цун наькха тІа хьлар Юбилейни медаль а.

М. КАРАЕВ.

ТХА ПРОМЫСЛОВИ МАШИННИКЪ

МалгІабикерча меххдаьттахоша доккхаш ду шоай тоттача вышка наькъах. Укказа меххдаьтта доаккха доладелча дена царна новкъостал деш хьабоагІа из. Цу тІа гІолла дІа-хьа кхуьъ ерригача производственни участкашка мел эша оборудовани, материалаш, цу тІа гІолла дІа-хьа кхуьл меххдаьттахой.

ХІана нюашка шортта автобусаш, транспорт йолча кана а поездаш дІа-хьа беха дукхагІа дог воагІа уккхазарча наьха. Хьалла хиннача тера яй тахарара вагонаш. Атта, хІаьна, сапаргІата я уж. ЦІенваь дІадахьаьд тха наькъа тІара дукха кІурбеш «истара» сухолие дийна паровознатош а. Цар моттиг дІадаьнний иза болча, хозача, сихача тепловозашна.

ХІара бетта кхоачашъю оаха пассажираш дІа-хьа кхуьлара планаш. Бакъда, мухь дІа-хьа кхахьара задани тІехьаю тха, хІана аьлча Моздоке бода никъ дІабоаккхаш латт. Экономисташа аьча расчетах хІана дукха пайда дац цо. Мел эшаш йола оборудовани, материалаш Грознера машинаша хьахкудь. ДерагІа а, сихагІа а, аттагІа а ба иштта бахьа мухь. ХьалхагІа Моздока яьал а бейн, тІаккха тха вагонашта тІа а бетта укказа хьабахьар. ТІаккха укказа юха машиннашта тІабетташ промыслашка, сквазникашна дІа-хьа кхухьар. ХІана Грознера боагІашкай а ... дІа а ... Іоболнах. Цудухьа тхона Іайне дукха эшаш бац Моздоке бодйоттига никъ.

Бакъда, къоьнен къонен шиъ МалгІабики Вознесенски вІашегІьоазара эшаш ба.

Цудухьа дукха терком гІаухийт оала цу гІулакхна. ХІанз путейниша чуйнина къахьег никъ Іаний кийчбеш, тоабеш.

Тха дехкар да цакаддаш, никъ дикачу хьала тІа хилийта, вагонаш, тепловозаш массайолча хана а болх бе кийча хилийта, пассажирий хьаштеш дизза кхоачашде. Цу гІулакхна тха 300 сег волча коллективо шийн хьинар, иза кхо а бац. ХІара 45 минут массаза ... поездок тІехйоьт хІара останойка. Дике тоьный вах хьежаш латта моттигаш Іока, саьдІа, чувала моттигаш я.

Хьоьна тха, машиннаькъахой, дезза ди да. Из даьккхал а дош тхоай коллектива юкъе эггара сий долашагІа болча наьха цІераш яха лой соиа. Ер тхьоалагІа шу да коммунист Мирнов Владимир укказа къахьегаш воле. ХІаьта цу кано дена паровозашта, тепловозашта чоалхане ремонт еча кулгалдеш а ва из. Йоккха опыт йола, шийн професси дегтІара езаш специалист ва из. Цудухьа цун вІаштІехьдоал шийн бригада болх нийса вІаштІехьбахаза, дІахьеза, новкъостве де. Цун бригадаш тоабаь тепловоз шийн тайпара хул.

Дукха бе тхона юкъе-м ца сане бола нах. Царех ба кондуктор Матвеев Павел, стрелочница Цитанкова Таисия, электросварщик Петробин Петр, кхыбараш.

Тха коллективе шийна хьалхашка латта лекхар кхоачашде опыт, иза, хьинар долаш я. Дукха ха йоаццаш вІашагІа кхийтта КПСС XXIV съезда накъаьдолхаш дерггдолчи хІаман мероприятеш белгалъйна оаха, ехь а лакхагІа социалистически дехкараш тІайийнад. Лакхехьа аз дІабоаккхаш латт яхача наькъах йоагІа задани тхоне тІера дІоаьлча (из дош хІана дуванш яа) къаьгта гурган тха кхоачашдеш. ХІанз хала да из де. Бакъда, цаІ ала йиш я во яц уш.

Х. ГИРЕЕВ,
МалгІабикерча промыслови машиннаькъа заведующи.

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. Город Сысертча гидромашиний Уральски завода коллективо, КПСС ЦК июльски Пленума соцама гІулакхаш йоа а душ, хий дехкача системашта лаьрхІа насосаш гІо-тІа дукхагІа тоа юрта боахаме. Керда насосаш хьайра технологи кийчъеш ба заводера хье): болабе дутта еххаша хий доахара эшача йоаккхча вертикальни насоса проект йоаьа ба керттерча конструктора заместитель Е. Руденов, конструкторски бюро начальник А. Позднякова, ведущи конструктор Л. Ларлапова, инженераш-конструкторам Л. Николаева, Н. Безукладникова.

СУРТА ТІА: (аьрдакъара ...

Т. ГРАХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОРАДЕ ЯЛАТ

КІаьта къахьега доалар республика юрта боахама къахьегамхой ялате кхийола культураши хьалкхера. ХІана дуй кІезигагІа лоархІаш болаш дац ялата кІара килограмм лараде, ца бойтер, ка талнийтар, дочкъа ца яйтар.

Хьалха а деннахь ... ... цу ГІулакхна дикачча ... кІоагІа ... ... средствашта дика вІаштІехьавьхад, ... доргадоша документаци оттадаьд, иштта хьажараш даьд.

Цхьайолча къайоцча колхозашкеи совхозашкеи цІенхашттара гІалатеш дьад керда хьуькъам доробар Іалаздеча. Масала, Ножай-Юртара района А. Шерипова цІерагІча колхоза правлене керда хьадаьнча ялат увза терза тІа оттаваь 1970 шера апрель бетта къовла даьрах цхьа шу суд из хинна А. А. Исраилова. Правительстван баьча сийлахь Исраиловех тІийша дІадала дагІашр материальни бузкьа. Наурски района «Терский» совхоза ялат мелйай хьожача зийнахь кхоьлагІча отделене хьаттара заведуюше Тевасе управляюше Алиева ала а ... ялат дІайийгча ... Ца озаш йоагІаш ... хьалха кхелаш ... хьалха ваьнна ... Кхачамбоцчарш йоккхо яц кердаш

хьадехьнача ялата МалгІабика районе «Алханчуртски» совхозе а. КІа чуцаш хиннача кхай тІа отдаь тараз яц. Комбайнашка аьрда ялат дІакхуьь оза а ца оаш, шофера А. Чапанова шоферашта наьхагІа ... ... йолаш.

Совхоза центральни склада весовщика Ю. Алильгова ялат кхайдара-дІахьиара журнал лартІа лелацац — журнала листаш тІийчи чакхъяьнна яао. ХІанзду моттигаш массе йита, йоазош йоа тоадаь, хьадараш даь моттигаш яц.

ХІаьта ялата учет еча долаш кхоачамбоацараш, материальни бехктокхаме болча наьха царна ялат дІакхуьаш шоферашта болаш болча колхозашна совхозашна овсагІенталара боагІаш бола тІакхошам ца хьача ялат доалаш а кхьалара а хьалеш хьакулийт. Масала, Урус-Мартана района Мичурина цІерагІча совхоза шофера М. Шалаева, шийн ... хьокхаш сег ца тІалирах пайда а мища совхоза ... ... ба ... хинна 770 килограмм чуш шийна цІабаьхьар. Из къовла даьрах М. Шалаев. Укх гаргарча деношка суда ... а оттаргда. ХІаьта цо цІабаьхьа мухьарехь ... а болхха, совхо хинна мух

яча новкъостал де вана 14—86 йолча автоколонна шофер А. Тесеева а гІакхайдар пачхахьалкхен ялата. 2878 килограмм кІа 2-ча отделене хьатта а совхоза центральни склада дахьа езача метте цІа дихьар Тасаева. КІа хьа а доаккхаш лаьца Тасаев а.

Уголовни порядках бехктокхаме оза боагІа ялат лочкъадаьраш меттал дарегІа ца «чІайдараш» а Лочкъадаь ялат ... шоаш мІца ялат дІа а доаккхаш 5 шерага кхаччалца суд йоагІа.

Уголовни бехктокхамах бовзаш лочкъадаь ялат дІаоттеде меттиг еш, ялат лочкъаде транспорт еш, къовл дар а даь къовл къайладахьаре а новкъостал даь нах а.

Кердача ялата учет лелаеча из лоредеча кІезига лоархІам баш общественноста. Ялата учет лелаеча из дІакхукьача, лорадеча дола кхоачамбоацараш дукха а дукхагІдараш кхьаина болча граждашта, общественностана хоацу. Нагахьа цу наха ялат лорадара, цун, учета йоаххо йий къахьегамхоше ма хьалкхедеш болча балха сийдой цу рузкъанна дасеза доалш, тІаккха рузкъа дІахдедаше а кхам ца бовшта а моттиг хургаяц.

А. МОРОЗОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР прокурора заместитель.

ЯЛАТ-КЕРТТЕРА РУЗКЪА

ДУКХА ха йоацаш хиннача КПСС ЦК июльски Пленумо бечаа мадарра тIехьа тIайоагIача хана а парте шин керттера деккар лоархIаргда ялата культураш дукхагIа хьувкъа а еш ка бола ялати хьажкIаши дукхагIа чуяр.

Партийни, советски, юртбоахама органаша, республика колхозашей совхозашей кIезига къахьийгадац чудахьа ялат дукхагIа хилийтара. ДIадахача дуъ шера юкъера лаьрхIача хIара шера чудена ялат цул хьалхарча шера декачул 15 эзар тонн дукхагIа да, хIаьта деррига чудахьа ялат 414 эзар тоннага дIа а кхаьчад. СихдегIаух ялат даккхара темпаш Наурски района колхозашкей совхозашкей. Юкъера лаьрхIача хIара шера 26 процент тIокхет цар чудахьа ялат, хIаьта Шелковской районе — 20 процент, Гудермесски районе — 24 процент, Ножай-Юрте районе — 19 процент. Дикка алсамдаьккхад ялат даккхара гIулакх Сунженски района «Победа», Гудермесски района «40 лет Октября», «Кавказ», Наурски района Ленина цIерагIча колхозашка.

Республика чудахьа ялат дукхагIа тIадеттадалара бахьан культурай хьункъам лакхбалар да. 1956—1960 шерашца нийсдича 1966—1969 шерашка хIара гектара тIара чудена ялат 3,5 центнер дукхагIа да.

Вай толамаш цартен правительствай республика юрта боахам чIоагIбера йоакхо ярах хьахиина да. Пятилетка дIайолаеннача хана дена Нохч-ГIалгIайчена 3400 трактор, 1500 комбайн, дукха кхыйола техника еннай наччахьалкхено. Кхаьцка товса 370 эзар тонн минеральни удобренеш, эзар тонн гербицидаш, 20 эзар тонн ядохимикаташ енний. Укх тIехьарча дуъ шера вай колхозашей совхозашей кхаьцка дIадихьа кхо 1300 эзар тонн да.

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева ше Пленуме яьча доклада тIа белгал мадарра, юрта боахама производство детIайовлаярен дIаюча культурай хьункъам лакхборен резервех бизза пайда эцн.

Из критика еррига воашта хьатIаэца езаш да вай. 1968 шера 500 эзар тонн ялат деккхара деккар тIанийцадир республика кхаш леладераша, хIаьта цхьа шу тIехьа 510 эзар тонн декхе доаш деккадар цар. Дукхача вай партийни организацеша, колхозаша, совхозаша шоашта хьалхашка оттадаь деккар кхоачаде ца дар бахьан долаш цу рубежашка кхаьчаьзар республика.

Республика бIарча хьайнача 1961 — 1965 шерашка кхедеш хиначул 4,5 процент мара дукхагIа кхедаьдац ялат 1966 — 1969 шерашка, хIаьта укх пятилетка хьалхарча дуъ шера ялат даккхара плана 93 процент мара кхоачашъяьдац.

Укх тIехьарча дуъ шера вай колхозашкей совхозашкей ялат дIадув лаьтташ 24 эзар гектар эшаденнад. Геттара кIезигдаьд ялат дIадув лаьтташ МалгIабика, Грозненска, Шелковской, Наьсарен районашка.

ХIанз вай кхьайолча районашка, къаьстта Шелковской районе, боахамий кулгалхой шоайла яхье баьтча санна боарам боашаш дукхагIа дIае баьннаб дуккхача шерашка тIаьхьа баьнаш.

Уж баьнаш доакъера база чIоагIъера чIоагIа лоархIаме я, иккъбакъда, ялат доаккхилга кIал а дуташ де йиш йолаш дац из. Из дар баьхьа долаш Шелковской районе 1965 шеречул 2,2 эзар гектар кIезигагIа ялат дIа а дийна чудахьаш доле ялат 30,7 эзар тоннагара 27 тоннага кхоачаш кIезигадаьд. Цул совгIа цу районе кхедеча дукхача шерагIа хьахулача бахьний фу дукхагIа долча даькъе республика юрта боахама министерства кулгалхой из шоашта ца хоаш санна багIа.

Геттара ло латт ялат даккхара гIулакх Грозненски, Наьсарен, Урус-Мартана районашка. Укх пятилетка дуъ шера 15 эзар тонн ялат ча ца доаккхаш йисай Урус-Мартана район, цох духхьал пхи эзар тонн «Техникий» совхозаген, бархI эзар тон «Горец» совхозаген кхоач. Цу дуъ шера Наьсарен районо 113 эзар тонн ялат доккха долача 86 эзар тонн мара деккадац. Даьхенна дIа ца душ 15 эзар тонн ялат тIадисад наьсархоашта.

Ялата боарам дикка лакхбе йиш яр, негахьа санна вай боахамий кхаьцка хьежкIаш лергIа хьувхьайоре.

Цул хьалхарча дуъ шера хIаре гектара тIара 19,9 центнер хьежкIаш чукхухьаш хиннача укх тIехьарча дуъ шера хьежкIай хьу[illegible] 17,1 центнера [illegible] бенцаб.

Даккха ялханха баьнаш доацаш хьежкIаш геттара кхаьд хул Наьсарен, Гудермеса, Ачхой-Мартана, Грозненски районий кхаьцка. Кхоачамбола пайда эцаш дуга даккхара резервех. Укх тIехьарча дуъ шера нарел хьалхарча дуъ шера хIара гектара тIера чудахьаш хиннача 8,4 центнер кIезигагIа даьнад дута.

Ла йиш йоацаш во пайда за вай колхозашкей совхозашкей вай безнача лаьттиех. Царех 36 процент лаьтташ тIа ялата культураш я. Иштта, 1969 шере вай 62 боахамах бегьче мара чуденчар хий деккача лаьтта гектара хIара 30 центнер ялат, хIаьта цаьайттание — 14 центнер, нийттаие — 20 центнер, пхенин — 16 центнер.

Ялати иштта кхыйола юрта боахама продукташи дукхагIа яхара чIоагIа лоархIаме да материально-техническа база чIоагIъяр, юрта боахама дIаэ интенсификацие яр. Вай дац хIана хIамош дIаюаш дола лаьтташ боккхача масштабах шердара эша ерий даза лаьтташ. Цу хьаланка культурай хьункъам лакхбарна, мара ялат кхыйола продукташ йоахила алсамдаккха йиш яц.

КПСС ЦК июльски Пленумо нов. Л. И. Брежнева аьхача тейшера из деккар юрта боахама паччахьалкхени партийни органаша кулгалдеяга тоадарна, белктокхам лоабаларцеи дисциплина телхаярцел лоаттабу къоасам чIоагIбарна дувзаденна да.

Юрта боахама а мелиорацеи хин боахамеи а министерстваша, «Грозвино», «Консервплодоовощ» объединенеша, «Скотопром» треста шоай колхозийи совхозийи коллективий бола производства дегIайовлаярен цунга дIаяддер лоддаран долия резервех дукхагIа пайда эцара тIабераьбе беза.

ХьагIайоагIача пятилеткаь хьахетачох юкъера лаьрхIача хIара шера 470—480 эзар тонн ялат даьхха дезаргда республика. Иштта ялат доаккхаш хилча керда пятилетки чаккхъолча шера цул боарам 500—550 эзар тоннага кхоийнаш лакхбе безаргба. Цунга кхача йиш хургья вай, негахьа санна хIара гектара тIара чудахьа ялат чIаьмача 5—6 центнер дукхагIа дуле. ХIаьта цу шерашка 125 эзар тонн ялат дакха дезарга вай боахамий. Цул сов[illegible] КПСС ЦК Пленумо партийни, советски, юртбоахама органашта тIадиллад хIара колхозо, совхозо кердача пятилетках планах совгIа кIезигагIа дале а 35 процент ялат доахаргдола хьалаш кийчдера.

ЦК мартовски Пленуме белгал хьадар хIаре боахама дукхача шерашка лаьрхIа уттаю хувадургйоаца планеш хIара колхозо, совхозо Iаламеи экономически хьалаш керте а дувцаш йоагIача тейшера, оттаь хила езалга. Из деча хана боахама экономика лостам, цун дургйола керда техника, минеральни удобренеш, мелиорацие ергйоле лаьтташ теркал ца дича даргдац. Из цIеькха а хьалха даькха безам боагIа, хIана аьлча укх таргарча хана кердача пятилетках продукташ йоахера планаш оттае а уж вай районашка, боахамашка дIакхачийта а езаш йолаьдаь.

Планировани еча хана хьаьйа найсдалийта гIалаташ кхы ца хилийта хьажа деза вай. Хьалха ниъелуш хинад цхьадолча боахамашта сон йоккхийи, хIаьта кхыдолчарна сон эзиннгеи планаш телаш.

Укх шера дIахьача шерашкарчул сихагIа муъьалоах ялат тIахинна лаьттиц, царца да 20 эзар гектар хий декка лаьттаж а.

Цудухьа партийни, юртбоахама органаша, колхозаша, совхозаша шоай берригa ниъ тIабахийта беза шоалагIа юа культураш дIаерзна цу маьхерча резервах пайда эцара. ТIаккха вайга йиш хургья доаккъара а ялата а баланс чIоагIбе.

Из деккар толаме кхоачашду Грозненски, Гудермеса, Наурски, Шелковской районашка. Цар дIанаьзе кхоачаиьаьй уж культураш дIаера планаш. Цхьабакъда из бола тIеьабоах МалгIабика, Урус-Мартана, Шале, Ачхой-Мартана районашке. Укх деношка шоалагIа юа культураш уж дIайийна ца бола, из даьд аьна пайда а хургбац.

Республика юрта боахама къахьегамхой таханара керттера деккар — ца ло дени сиха ялат чудаккха, Даьхенна планал совгIа кIай мукхи, кхийола культураш йоакар.

К. САВЕЛЬЕВА,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома юрта боахама отдела заведующие заместитель.

Ангарски нефтедаьтта чIагIдоаккхача заводе болх бе йолаьлийтай тIеххьа дизельни доагор доаккхаш ена бола установка. ХIанз денз дIа цоллагIа, гIоралеш доаца дизельни доагор долаш хургай Гаьнарча КъилбаседарI районаш.

СУРТА ТIА: участка начальник В. Ф. Лавыгин (инкъервар) керте латта «Сибхиммонтаж» треста монтажни бригадай кулгалхой группа керда установка эксплуатаце дIаеннача тIехьагIа.

М. Минеева сурт.

ТАСС фотохроника.

ЦАР ДОШ ЧIОАГIА ДА

Парте XXIV съезда сийнаэ вахте эттай Старогрозненски тохкама кIоарга бурувдеттара контора коллектив. Къаьстта дика къахьет коммунист Чернышко Виктор керте латтача бригада. Хаян-Керте № 63 йолча тIехкIоаргача скважине доалхашкача геологически хьалашка тохкама бурув тохаш я из бригада. Балха тIа дукха дуьвленаш нийсалу бурувдеттарашта: марихал чуфуъ, газ гучаюол, иштта царна ца меттача хина кхыбола хьовзам хул. Цхьабакъда, уж халонаш эша а еш тIаяллечъа 4085 метр совгIа кIоаргдалийтад бурув бригада болхлоша. 215 метр техьча проектах тоха дезаш хинна бурув теха боаз гочнанчой. Къаьстта дика болх бу мастерий А. Бурякова, Н. Барышевски сменаша. Царел дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIа мастера Людиов Александра смена а. БурувдеттIа оборудовани Iочу а ухийташ хьалъяхара операцеш чакх а йоалаш шоай нормаш 110—115 процент кхоачашдо сменаш болхлоша. Графиках йоагIача хенал дукха тьолта из скважина бурув теха кхиэ вына дош денцад бригада.

А. ТИМОХИН.

ЛОАМАН ДАЬГIЕНИЙ БЕРКАТ

Советски района Итумкъала яхача юртара баьнна хроча лоамагI урагIа бода никъ. ГIашлошъераша кхоачашдаьд лоамаш наха дей хана деза дагалаьттар — лоамен даьгIенашка бода дика никъ биллаб. Наькъаш дахкалехьа бизза пайда эца торо хилецар лоамай даьгIенех. Лоамие районий боахамий йоккхий торонаш я укх шера цу даьгIенашка доажадеча доахнии продуктивность алсамъяккхара. ГIайча ха а латташ хастхастте делкеча доагIаш баьнах толаьй уж моттигаш. Хьожаргза вай Наатерески района «Гвардейский» совхоза хьайбаш леладераша лоаман даьгIенех мишта пайда эц. 5 эзар гектар хулача лоамий даьгIенашка 2,5 эзар бежан да цу совхоза доажадеш. Дерригa доажаи Iулашта дийкъад, хIара Iулаца кхоачихa бIаь бежан да. Белгалде деза хьалха наькъаш во хиларех лоамин даьгIенашка болча хьайбаш леладераша лоттIа гIулакх лоаттаде йиш ца хиннилга. ХIанз эрадьмнад из гIулакх. Цу хьалашка тьежна хувцаенна эргаьчмий хьайбаш леладерий гозал а. Цу даьнаьчъа чIоагIа дог гIоздаьнна дуйш «Гвардейский» совхоза ветеринарни лора Оцуев Вахае:

— Хьалхара шу дeш со совхоза болх беш воле. Цудухье сона гуш да укх тIеххьарча шерашка лоамен даьгIенашка хулаш дола хувцамаш. Хьажахье шоаш. ХIара Iула лаьрхIа хьаьльыб вай хоиара помещенеш. Цар чу да хьайбашта мыл эша хьалаш. Цул совгIа йолаш я хьаьха ца хиина хьайбашта хий меладу, шерга соуI йита, минеральни подкормка тола площадкаш. Цу гIулакхо торо хилийтай укх тIеххьарча шин шера хьайбаш лелараха а кхыдолча бахьанеха доагI хилар цIендаь дIадаккха. Цул совгIа, лекха я хьайбай продуктивность а. ХIара бежана дийнахьа бусен тIаьхета дулха боарам тайп-тайпарча Iулашка эргаш бале а юкъера лаьрхIача 650—730 граммаге дIакхоач из цифр. ХIаьта цхьацабола хьалха латтача жа Iуй Iулашка 900 граммага кхачалца а кхет а дулх тIа. Хьайбаш леладерий толамаш цу тайппара дакха хилийтара боккхача лоархIаме хинная даьгIенашка бола берий къахьегамара безам сомбаккхар. Цар алсам хьайбай продуктивность лаккхалларца дувзаденна да. ХIаьта хьайбай продуктивность мал лекха я гуш да. Иштта душ Оцуев Вахае лоамаш даьгIенашкарча къахьегамо хьалхаш ригача болх бере.

Белгалде доагIа лоамин даьгIенашка леладеча хьайбай продуктивность дIайбола мах а, кьаьна санна боашаш, лолбенна тийлар. Негахьа санна хьалха даьгIенашка хьайбаш дIакхухьалта, минеральни подкормка кхухьалта, хьайбашта хьайбаш леладерашта эшаш дола гIулакхаш дазза лоаттадарга дукха средствеш дIайоликаш хиннаь, хIана из гIулакх а дишча оагIорахьа куинаденнад. Из дувзаденна де наькъаш тоадарца шаьрача эра санна, даьгIенашка а бала меланкваш нагве йоалийрцн.

Лоамая даьгIенашка хьайбаш леладенга укх тIеххьарча хена хинадааьрга хьожаш ахча бакъахьа кургда цхьаькха масал доаладича а. «Гвардейский» совхоза хьоастам даьгIенашта дукха гаьнна Грозненски района боахамашта йийкъе даьгIенаш а. Укх тIеххьарча шерашка дукха боакхаш кхоаал цу районе боахамий кулгалхоеа специалистеи даьгIенех бизза пайда ца эцаш дувзаденна. Цхьабакъда, цу района боахамашта къоастаь даьгIенаш поний декъаьга, рельефага диллача кхьна даьгIенел дикагIа лоархIаш я. Цудухьа даьгIенех пайда эцилга тоадара гIулакха юртабоахама министерства инициативех. Грозненски района боахамашта хьожаь хиннача даьгIенех цхьа декъа кхыча районий боахамашта дIаленнад. Цу гIулакхо торо хулейт даьгIенашкарча цонех бизза пайда эца.

Цкъа масал доаладергда вай. Шаро-Аргун яхача хих водалашехь дIадахлалу бежа Iуна Висентова довзаь. Кхыча бежа Iуй доажаншка санна дац уккхевар балха хьалаш. Хьайбашта мел эшаш дола гIулакх лоаттадеиние а, бертех, кхича овкарех хьайбаш доажаде дезаш хул цун. ХIана аьлча цо хьайбаш доажадеча дукха в бертий, чарч хулаш йола хьунаш. Дале а, Висентова кулгаладеча бежа Iуй коллектива торо хул кхо эзар бежан дика леладе. Цу коллективо къоасац 130 километр хулача доакоя тIа оттаьча хакал гIела ца доалийташ доажа тайп-тайпарча цонашка доажаде дIаюча кхуьал, уж дIаьнгача царна салаI, минеральни подкормка а площадкаш вIаштIехьакарца оазенна йола цалонаш. Цар шоай керттера деккар лоархI Дахкенна дукхагIа дулх Iалара эша хьалаш кхоачашъеш. Цудухьа хьайбаш доажадарах искусство лоархI цар. ХIаьта белгалде доагIа шоай балха гозал цар дейна лакхьеш хилар. ДогIаш делларах, биссамсанна мара хIама бIарга ца гуш, лоам латтарах мела дутац цар хьайбаш. Бекъа цу деношка хоттеташ нийсалу бежа Iуша дийнахьа а бус а кийцарх бIарг бIаьша ха боххийташ.

Цу тайппара хьинаре къахьегарах вIаштIехьдоал Висентова кулгалдеча коллектива шоай тIайийца социалистически деккараш дизза кхоачашде. ХIаьта деккараш иштта да: хIара бежана дийнахьа буссен тIаьхета дулх 850 грамм. Вешта аьлча, хIара бежана цхьан бетта тIаьхета дулх 25 килограмм хул, кIаьта цу юкъа цар леладеш долча дерригача хьайбашта тIаьхетар 730 центнер да. Ерригa а сезон хьайбашта из цифр 3 эзар центнера дIакхоач. Хале дац чул масал дулх шаьрача арешка хьайбаш кхоба а кхоийнаш дулх даккхара мела средствеш къахьегам дIабахийта беза кха.

ДIако йоачча хача хьайбай продуктивность кхы а лаккъергйола лоашаш белла юкъадаьхе дега бы Висентова коллективащара хьайбаш леладераш. Цар лоархI Iан ваналаь а хьайбаш лоамин даьгIенашка лелад. Дош латт бобозе баьнаш дикагIа мара дола йолаце уллаевара зиий тIаьньна бун Iеьта хьакхарих. Цу гIулакхо торо хулийтарга моттигарча гIишлошвача материалех хьалве лоархIача хьайбаш чулоаттадеча помещенешка леладергдолча хьайбашта шорта доакъар Iалашда. Цул совгIа кхы а пайда барга цу гIулакхах. ХIара шера лоамин даьгIенашка 90 эзар бежан хьалIей кхулаш йоаш йола средствеш боахама кассе юсаргья. Цудухьа юртбоахама министерства а боахамий кулгалхоша а хьалхадаргда хьешна хет сона цар дIадоладе лоархIа пайдае гIулакх.

Шеко яц, укх тIаьхьарча шерашка чIоагIа дегIадаьнад лоамин даьгIенех пайда эцилга. Цхьабакъда кардIаденначох кхоачамбе йиш яц. ДаьгIенех кхы а дикагIа пайда эцара шорта торонаш я.

Б. БОГАТЫРЕВ,
юрта боахама министерства землеустройства отдела керттера инженер.

МЕХКО ЧIОАГIДАЬР КХОАЧАШДЕ ДЕЗА

СОЦАМ БОХАБЕ ЦХЬАННЕ А БОКЪО ЯЦ

ДIадаьча замах воча, кертача гIулакхашта мохк дукхьала баьччача хана тха Наьсарен районе эггара хьала ца гIулакх хьалхьзар тха ТIой-Юрт яр, оаха а йар из лоархIамера малал. Цулухьа тхо дукхагIа бехктокхаме да хьоцкам тела безареш а тхо да. Кхыча юртaшка бохача цнаа тхоа могийтаргдаш оаха тхоай дош доададой.

Цудухьа оаха къаьстта теркал гIалоаттаьбу цу гIулакха. Ния болаш я оаха цу сходе хержа комиссий. Эггара дукхагIа юрта сий деш, боаIаш, цIена дог долаш хьабоагIа нах ба цуна юкъевака 56 саг.

Мишта вIаштIехьбоаьх оаха тхой болх? Сходе белгалбаь бар тха дIабахьа беза никъ, цига къоастадир цIендаь-вахара юкъера дIадахи дезача гIулакхи хьалхе лела беза нах. Бакъда болх вIаштIехьа мишта бакха беш, малагIа методаш, средстваш оаршагIъаха еза дувцанзар, а дувца дезаш а дацар. Из гIулакх тхоах тийша литад.

Кест-кеста вIашагIдеттаьлу тхо. Берригa комиссе чубоагIаш бола нах шоаза вIашагIкхийттаб сход хилча гIоне, дукхазза дагадийнад тхо. ТIаьхьожам дикагIа булургболаш ерригача юртах доькъаш даьд, хьехархоша микрорайонийц оал царех. ХIаьта хIара микрорайоне хилнача хIамаша бехктокхаме нах ба. Вешта аьлча ерригa ца тха йоакха комисси цу микрорайонашка хьежжа микрокомиссеш а ях дIа-хьа екъаенний. Цар шоашта юкъе активисташ хьахуув, хIаьта схода чулоацам, цун соцам бувцаш беседаш ю нахаца, кIоаргагIа дIадовзийта хIара сага, нехха а къамаьна дIакхача замах юхеденача гIулакхех а дола зе.

Микрокомиссешта юкъе ца хаддаш бувзам ба, цо торо хулийт юрта хулаш дола цхьаккха дикаьо тувла ца далийтар. Цу микрокомиссешта керте латт тешаме бола юрта комиссе членаш Гадиев Салангире Ахьмад, Кодзоев Зоьле Ахьмад, Арчаков Къоврбика Йовхьан, Дударов Ниала Iийса, Куркиев ЧаIана Умаьттири, Кодзоева Сосе ГIазаIал, кхыбараш.

Наха царга ладувгI, яхар дIадац.

Араплиева Гошмоахай хоа, таьет иттар сход хиннача тIехьагIа, Гошмоахас ше хьа а ена хаьттар тхога, юрто бен соцам сона дика бовзаш, мишта дIайоллаларгва аз сага, фу де деза, аьнна. Шийга аьнача тайпара моттиг хоза дIоерзайир Гошмоахас. Наха цунна баркал а аьлар. Кисе сомашне наудаш, Iоххйнаь дулка оархош тIа багIаш нах бовлар цига. Гошмоахийга кхача бала бовза а бовзаш, дег тIера водем беш дIоикар нах. Иштта шийга дела ю дIадерзадир Газиков Мухарбика, кхычар. Шоин дена дай шоаш болга, шой юртане, наьаца баха безилга, шой юртацара Iымерзал хьахьоах цу тайпарча нах.

Кхыйола моттигаш а ниъслу. Дукха ха йоашаш тха юртарча цхьан дIамигача сага Оздоев Зубайра Iийсе йодаь СоагIанчара сег йоалайир. Наха чIоагIа нелат аьлар цунна, юрто аь чIоагIо йоллаше а шийгара из гIалат даллийтар бахьан долаш. ХIаьта а юртах къайладахье магиазар ше де вешар. Юрта комиссе баьсан къе а лаха малице органашка дIавелар из. Йоl ший дай болча цIийгар. Кхыбола никъ лелабе йиш яц из санначa нехаца.

Юрто бен соцам болхашехьа шоаш хьалха лелалаь наха дита гIулакхаш леладе гIертаьш шоаш гучабувл. Тхога наха хьальхнад дукха ха йоацаш тха юртара МалгIабике хьаре лахача Векова Зале шифоньер йизьай аьнна. Фу тIехьале беркат дарга цунна юрто аь вIIад йоха а в яйхьача цу дахчин лишнах? Хетаргахьа дукха ше йоаккхий е хIама лацада цо. ХIаьта а из хIама бокъонца хиннадий хьожаш да тхо. Вакхуле юрта дIахойтаргда оаха из гIулакх, дIаккхайкадергда. Уж санна гIулакхаш магийта баьбен юрто соцам. Маьре йодача ше мот, ше юварагIа, тийна кул-гозал Iомае бIарзкъаш тега машина, ше йоадачул дайна нанна совгIат дахьадар аьнна хIама дац.

Юрто-м ихаш цхьаккха хIама доацаш, пассажир санна машина тIа дIатIа а хайа маьре гIо. Рузкъа хьахургда. Керда Заза хайшача къонабиараьта тхахан санна из рузкъа вIашагIтохалургдолаш хе маца хилнай?

Д. АРСАЕВ,
Наьсарен района ТIой-Юртарча юртсовета исполкома председатель.

Краснодарски край. Кановски районе чIоагIа уьаа тIайокхий хий деза лаьттан [illegible]. Дуъ шера хий деккна лаьттан 4300 гектар дукхагIа хиний. Кирова цIерагIча колхозе 1200 гектар я хий деккича лаьттай. Хий ца деккича лаьттанчачуа 2—4-зза дукхагIа хьуъаьм лу помидораш, шекара свекла, хьажкIаш, [illegible]. Хий деккача лаьттаж 80 гектар къоастаьй колхозе огородни культураша: кабуца, нарсаша, томаташа, хоартолаша, морковнаша. Цу лаьтта 1,5—2 зза дикагIа хьуъаьм баьлл [illegible]. СУРТА ТIА: [illegible] хий дулаш латт.

Е. Шулаева сурт.

ТАСС фотохроника.

НОВАТОРИЙ ЙОАКХО ЯР

Партен правительствай чIоагIа йолаш ю изобретателий рационализаторийи. Из къаьйта хьалхоа укх масала. Духхал укх пятилетка дуъ шера «Грознефть» объединене изобретателашеи рационализаторашеи тайп-тайпара предложенеш белка цхьа кхьахьярах аз миллион сом деннад.

Грозненски новаторашта юкъе кIеззига бац кIоаргга Iалма технически знанеш ераш. ЛоархIам болаш маьхерен предложенеш тел цар. Масала, СевКавНИИ Iилман болхлоша новкъосташа А. В. Журабова, Т. Х. Саркисяна, Н. А. Кулигина, К. Н. Лашкерева кхаь шароцIечанчуй нагIаветте цхьа шароцIечин буро оригинальни конструкци хьайир. Цу изобретене бурувдеттарий хьахьегама оасарле дикке лаккхийр. ХIанз вай республике меттел мелла а бурувдеттача балха шерра къаьдийтьад цар конструкцех кийчдаь бурув. Шера цо лун бола пайда миллион сом совгIа ба.

«Открытеш, изобретенеш рационализаторски предложенеш» йолча Положене тIа белгалдаьд новаторий предложенеш юкъейоалийра экономикъел деча нала материальни безам совбаккха безилга. Авторски вознагражденех хоадагI йола дикка лу царна. Негахьа санна изобретателa 10 эзар сом лой, цо вIашагIъелла хIама балха юкъейоаьйа новкъостал деффекта автора доагIачох 3500 сом лу. Расчеташи чертежаши вIаштехьдаларах премеш лу инженерно-техническа болхлойта. Цу юкъе боагIа слесараш, токараш, сварщикаш, кхыбараш.

ЦIогIа дикагIа творчески бола бе йиш хургйолаш совгIа чуйе моттиг тел творчески болхлойта. Маьхера открытеш изобретенеш еча, рационализаторски предложенеш телача авторий ен йоле йоакхо я ю.

Предложенеш пайдане хилар предприятешта кулгалхоша къоастаду. ШоллагIа изобретенеш, рационализаторски предложенеш пайдане хилар [illegible] тIехьагIа цо хиллдайтача ахчаца нийсъеш. Цо беча берригача пайдага хьежжа мах бу цун. Масала, [illegible] производстве хатараш хургдоацаш цIендаь дIадоахар е уж геттара кIезигдер, [illegible] продукте дикал лаккхъер.

Цудухьа предприятей, организацей кулгалхой рационализаторий, изобретателий бола товбара йоагIа бала йоакхо е диккарий да ба.

И. АЛЕКСЕЕВ,
ВОИР-а обществени корреспондент.

ЖУРНАЛИСТИЙН ПОЛИГРАФИСТИЙН КОНКУРСА ИТОГАШ

Художественно кийчдергех полиграфически дика кепатеха хилаьргех диллача дикагIа лаьрхIад Российски Федерацеза 27 районни, городской, объединенни, къайний округий газета. Цу къайъехар 17 нийе вовм бер РСФСР Министрий Советерча кепайоазон Комитетой СССР журналистий Союзби культура болхлой профсоюза ЦК-ацеи полиграфен издательстваьни НТО правленецея вхьаие В. И. Ленин ваь 100 шу дезарца дувзаденна наккъякхача конкурса жюре.

Хьалхара премеш йийай газетийн типографен коллективаша — «Гатчински правда» (Ленинградски область), «Ленинское знамя» (г. Электросталь, Московски область), «Путь Ленина» (Сенгилеевский район, Ульяновски область). Уж газеташ белгалдоал кийчдара культура хиларцеи дика кепатохарцеи, верстка хоза, сурташа шоай маIан шьра дувцаш хиларца.

ВорхI газета шоллагIча степена дипломаш еннай.

Товараш сихагIа дIакхоачийт

Торговле болхлочун да белгалдаьккхар Росбакалея Нохч-ГIалгIай контора болхлоша цхьадолча толамаша. Шоаш тIайийца социалистически деккараш кхоачашдеш, 1970 шера хьалхарча ах шера оптови товарооборота план 112,1 процент кхоачашдир.

Росбакалея контора лоаттаду шекар, кондитерски изделеш, чай, тух, тхьамка хIамаш, сомийн балайойни консерваш, макаронни изделеш, минеральни хий, кхыйола балайийн товараш. Уж деррига товараш лоаттадара плана 6 процентагарх 30 процентага кхачаца тIеххьбечашъаьй. Торговле организацешка хьалхарча ах шера лаьрай совгIа номенклатура товараш кхачийтад 35001 эзар сома мах болаш.

Ерригача боахийна магазиншка товараш кхуьь централизован порядках.

Машиновоча транзитни кхухьачуа совгIа дика дукхагIа товараш кхуьь потребкооперацен нениданзта ОРС-ийн системе а централизованни форма. Товараш тIаккхьбара из прогрессивни форма йоарьаш а тIа-тIа алкхлуш а я.

Росбакалея Нохч-ГIалгIай конторе хIанз я тула шекар-песока фасовках кийчъю ян предприяти. Цар массале а тIеххьбечашъ фасовка планаш.

В. И. Ленин вань 100 шу даалра сийна тIанийца социалистически деккараш кхоачашдеш доккхий тIамийца деккарах РСФСР торговле Министерства, торговлен потребкооперацен болхлой профсоюза ЦК Сийлен грамотелар Росбакалея контора коллектива. Торгови отдела, тухе фасовочни предприяте, кондитерски изделей склада коллективаш те «Коммунистически къахьегама коллективий» цIи еляр.

Росбакалея Нохч-ГIалгIай [illegible] коллектива чIоагIо ия я тешаш лаккхье, тIанийца социалистически деккараш, 1970 шера оптови товарооборота план кхоачаш а тIеххкоачаш а ия хьатIадоагIача шера марч бетта хургйолча парте XXIV-ча съезда ма йоагIара наькъаха.

С. КАЗАЛИЕВ,
РСФСР МТ Росбакалея Нохч-ГIалгIай контора управляющий заместитель.

Нохч-ГIалгIайчен литературан искусстван денош—Ленинграде

КЪИЛБАСЕДА IАДИКА ЮВЦАШ

Укхаза шоаш баьхкача бIаргнаха бетта 26-ча июле мара дийнахь массехк творчески вIашагIкхетар ий хилаш цхьаккха а ди дIадахийтадацар вай республика литературан искусстван викалаша. Цхьабакъла цу дийнахь цар ираз хилар Нева тIа ТIема-Форда Флота ди дездеча дакъа лаца. Цига лар тайп-тайпанча байракхашца хоздаь Балтика тIема кемаш.

Цига хезача «Аврора» тIа парад а еш дIадоладелар цIей, из чаккхьлар физкультурникаша хи тIа яьча выступленешца.

Цу гарахьа Ленинградерча Ленсовета залех Зеленогорск яхача городен доккха концерт оттадир вай артисташа. IалаЬмате дика тIайийцар уж дуккха морякаш юккъехиначо зрителаша.

27-ча июле Iуйрийна 11 сахьат даьлча писателаш, композитораш, Нохч-ГIалгIай филармоне артисташ баьхкабар Россе къанагIчарех йоача предприяте — хьалха Путиловски хиначеи, хIинца Кировски оалачеи заводе. Завод-лаборатори, завод-академи оал цу заводах ленинградцаша. Дукха къахьегамхой гулбеннабар цу вIтгарIкхетаре. Боккхача безамца ладийгIар цар вай республика культура викалаша яьча выступленешка. Цига къамаьлаш дир искусствай заслуженни деятела ленинградски композитора Сорокина, поэта Кузнецова Вячеслава. 250 говра низ бола «Кировец» К-700 яха тракторашц араяхеача завода кертера конвейери йиь оал йола заводской музейн хьажьхар хьаьшашка.

Цу дийнахь 16 сахьат даьлча А. С. Пушкин ваьхача а цо кхелхача а моттиге—Мойке хилар вай писателаш.

Сарраьба РСФСР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда кулгалду ансамбль ленсовета культура Дворецe выступленеш еш хилар. ХIаьта 23 сахьат доаллаш Нохч-ГIалгIай АССР-а культура министра В. А. Татаева вай республика кьахьегамхой гIулакхаш дийцача Ленинграден областен телевизионни экранашкара хьахезар: «Къамаьл а ду хьа я хьох Грозне». Вай республика экономиках. цуи Iалаьмате хозача Iаламах дувцаш йолча йоккхача программага тьежар телезрителаш. Юххера Нохч-ГIалгIай халкъан халхарен ансамбла дикагIа йола номераш гойтар цара.

23 июль. Нохч-ГIалгIайчен писателаш цIаькха а городе хозача моттигашка хьожаш хилар. Шин дIаьхийча истореца, культура гайташца цIаькха а дагаряргйоацаш массаеиена а дег чу йижав Ленинград. Цун цIеной архитектура, майданеи ансамблашеи, цун дворецаши музеяши, тIаьши каналаши, набережнеши Неван скульптурин памятникаш — из деррига хета а боккхача безамца хьежа меттал цIаккха кIаьд ца луш лаьвгIа а йиш йола лижейн формай симфони я.

ЧакхдоалаЦ латт вай республика творчески интеллигенце Ленинграде дIаьхош дола Нохч-ГIалгIайчен литератури искусствай деноЦ. Цудухьа безам ба цу Iалаьмате ловрхIамерча культуран мероприятена моттигерча газеташ мел теркo еш дувца.

21-ча июле арадаьнача «Вечерний Ленинград» тIа зепатеха во «Мелодии горцев» яха статья.

Цо дешаравшта хьайовзийтар Нохч-ГIалгIайчен литературан искусствая деношка дакъа лоацаш йола творчески коллективаш, царца хургдола вIашагIкхетараш.

Цу газета 22-ча июле арадьнача номер тIа во И. Микитай «Все краски солнца» яха эрсий музея залашка хьокха оттаьча вай республика художникий произведенеш юкъе статья. Цу тIа къаьстта белагIдаьхад художникий: Идрисова, Сафронова, Арухапова, Мамилова, Шамурзаева, Дутаева, Латышева, Глушкова, Земской Мардоевски бахкаш

Лаьзхла дувц ленинграде арадувлача «Вечерний Ленинград», «Смена» ячача газеташа РСФСР-а халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда искусствах.

КIаьга дувц талантливи балетмейстера Т. Элембаева кулгалдеча иллеи халхарен ансамбла говзала искусствах ансамбла солисткаех: Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артисткаx Сардаловайх, Синявскаях, Бухаровайх, Рашидовайх, Гридисвайх, Яковскаях, балета солистех: Черий-Балкхарой заслуженни артистах Дидиговах, Мухамедовах, Эписултановах, Шоипо-вах.

Ишта дIайхана дешашца юкь журналисташа РСФСР заслуженни артистка Н. Татьяненко, писателийи вай композиторийи тайп-тайпанча моттигашка хинна вIашагIкхетарехи. Хоза дакъа дукха сурташ а да газеташ тIа. Кепатехай республика писателий Р. Ахматовай, М. Мамакаева, Н. Музаева, С. Чахкиева а моттигерче поэташа эрсий меттала яьха стихаш.

Цу деррига цIаьхха а хьахьокх Нохч-ГIалгIай халкъий литература искусствай Ленина городе обществейносто еш йола йовхло.

29-гIа июль — Ленинграде хинна вай культура денни чакхдоала ди. Из дош цхьатарра хала а хеташ Iотхьам беш да хьаьший а фусамдаьй а дегашта.

Иттапа бIаьши болча партийни болхлоша, писателаша, Карела, Мурманска, Ленинградски областий, город Ленинграда культура болхлоша, мучешаи культура Дворецаши, флота политболхлоша — лоацца аьлча тхо дIа мел кхаьчача боккхача безамца, цIенача дегашца тIаийдора тхо. Иштта канъа а доах.

Цудухьа оаха тахан тхоай къилбаседерча доттагIашца къаьста ди хьатIаэттача хана кхы вIашагIкхетараш гургдоахаш Iодика юецаш. Оаха аз: «Марша Iалла шо, тхий хьамсара доттагIий. Кхы вIашагIкхетаргда вай!» Оаха аз: «Дуъла шоа а тхаьннга, тха Нохч - ГIалгIайче. Шута хьежаш хургда тхо!»

Сайрийна 8 сахьат даьлча «Октябрьский» концертин зала чу вай артистий укхазара тIехьара концерт хилар. Iоха меттел уваотта а моттиг йоаг сеззара йоккхача зале. Сцена тIа бовл Нохч-ГIалгIайчен Ленинградеи артисташ, творчески коллективийн союзийн кулгалхой.

Ленинграда а область а общественноста цIерах ловмашкара баьхкача хьаьшашка къамаьл ду Г. И. Поздняковас — Ленинградски городской исполкома культура управлене начальника заместитела. Цуо тIехьагIа горисполкома Ленинграда искусствай управленеи Сийлен грамоташ дIалуш, вай творчески коллективаш дакъъала бийнар. Ленинградски горисполкома председателя заместитела воа. А. П. Бойковас.

Хьаьний цIенача дегашца дика тIаэцавах ленинградцашта баркал а оалаш къамаьл дир вай республика культура министра воа. В. А. Татаева

ТIаккха дIадоладелар гулбеннаша боккхача безамца тIаийца, доккха концерт. Концертан программа чакхъяьлар РСФСР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда кулгалдеча ансамбла выступленеша. Уоа а этта дIаьхлаьт тIовраш деташ дIабаттийтад фусамдаьша тхьаший. ЧIоагIа безабелаб цар а уж.

Юххера а къамаьл дир Эсамбаев Махьмуда. Цу зале мел хиннарешка цIа хезача къаьстта поэтессайга Берггольц Ольгайга а вай республика къахьегамхой цIерах мозршал делар цо...

Литература деноц тьадийлача дийнахь сагга уж дIакъовлаш а концерт чакх ца даьлаяге а тIема частешкаеи тайп-тайпанча институташкаеи баьхкача вай мехкахоша доккха довлар оттадир концертан зала юхе. ярахьа. Хьаьшаш а фусам даьша а дакъа лоацаш хиначча цу тайппарча самодеятельни халкъа цIейца чакхдаьлар РСФСР-а городашка гIолла бутт хьалхагIа дIадоладеннe Нохч-ГIалгIайчен литературан искусствай деноЦ.

ХIаьз, ер тIехьара мугIараш телефонаца со дIадувцаш воаллача хана Ленинграде 30-ча июля Iуйре я. Са ноанкъестий сихбенна цIабаха кийчаш ба. Цар массане а тех гоай хьамсарча халкъага дег гIаре салам-моаршал аз дIадалар. «Дикаьа вIаши гулда вай Грозне!»

БАЗОРКИН Идрис.
(Телефонаца).

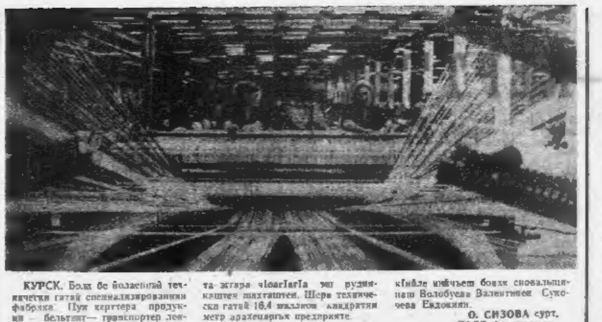

КУРСК. Бола бе йолаенна технически гатай специализированни фабрика. Цуй кертера продукци — бельтинг— транспортер лентага дода гата. Цу тайпара лента эгара чIоагIагIа эш рудникаштеи шахташтеи. Шера техническа гатай 16,4 миллион квадратни метр арахецаргья предприяте.

СУРТА ТIА: гата хьадара кIал кIийле кийчъеш бовза сновальщицаш Волобуева Валентиней Сукочева Евдокиеи.

О. СИЗОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЙИЗА КIУДАЛ

МЕХТИЕВ Хьасан

ЮМОРЕСКА

Баркал хилда хьона, баркал. ХIанз хьо ийсвенна тха гIулакх-м хиннах. Чонка, хьаюстар валал. Хьона хьайшна де къамаьл дар са.

— Со дазувгIаш ва-кх. Цхьа вайдане хIама дац теш аз?

— Вай тиша тIа селхан шортта товараш денал...

— Товар цига дар яайха бац, аз хьажа шай-шей ца хилча.

Сабарделахь, сабарделахь со дIадийна валлалца. Оаха шинне план оттаьй тховсаре цу товара тIатаIа. Хьо раьза вай тха новкъост хила?

— Из вайга дуларгдолаш гIулакх да. Дувцал, фуд вайна дулургдоацаш? Хьаювцал шоай план.

— План ала кхы хIама а дац аз. Тика лоресш вола хьаьо буд ка чу Iешшехьа. вай тхов тIа гIолла ара а дакхха, товар хьалахаргда-кх.

— Цунах шек ма довла цо, товар-м хьадахьаргда вай. ХIаьта бийсан ши сахьат даьлча вIашагIкхетаргда вай.

— Мегаьд.

— Е Iург тикана юкхье нийсача да-кх. Хьабал муш, гIайбах дIабехк аз цо. ХьалхагIа Iочу мала воал?

— Меллашха хьалхагIа хьо Iачувала. ТIаьккха хьо доврга хьона.

— Со чу а ваьлхий, меллашха Iочудоала.

— ХIанз оашош дер, тата доашаш делаш.

— Хозий шоаш, со сали [illegible] ваьшка.

— Меллашка, меллашха дилалаш, со а ваьнпав сай дар диза. Чонка, хьо фудеш ва? Йистевала!!

— Гали диза-м ваьнпавар со.

— Ваьнпа вале, хьавола ерш хьалтIа даха вай.

— Аз-м цхьа лоаччар а вадчъяьй.

— Хьая аз лоаччар а. Сиха лела.

— ХIанз хьо гали хьалтIа дьякхад. Хьакховалел аз лоаччар.

— Ой, ер ма шера, йоккха я. Цу Iургех ер-м хьал ара а ергий хьоагI? Чонка, хьажал укхаза.

— Iург дIаммита шерде деза. Сих ма ле, вайга дулургдолаш хIама де ма. Аз хIанз дIамига херх хьалохаргба.

— КIантий, хьадувлал, ер боккха боли ба, чхьагIарах йиза черма яц ер...?

— Хьадувла дита аз чхьагIар. ХьалтIа довла вай.

— Сабар, лоаччар хьалтIаьккха еза, херх хьацорабоьо. Вайга дуларгдоацаш фуд? КIантий, меллашха цхьацца кад мала вай.

— Масе хIаман дика ьттув хулаш хьадоагIе вай. Вай никъ дика хургба. Хьоботтал, цхьацца дIабаккх вай.

— Ер чIоагIа боли ба. Кхы цхьацца дIабаккх вай.

— Ер дала беина боли ба. КIантий, кхы цхьацца а дIабаккха вай.

— ХьатIатеIал черийна, вайна дулургдоацаш фуд?! Хьоботтад аз биаза...

— КIантий, вай кIантий деший! Меллашка кхи ала вай.

— КIезиг - кIезига мал вай.

— Вайга дулуредоацаш фуд?!

— Цар йиш долача хана милицин тика чу йоал, сатоссаш латт.

Шоашта тIаоттаьь автоматаш бIаргаьйча, царех цхьаьне оал: «КIантий, хIана фу дешгда вай?»,

ТIаккха Чонкас цуна жоп ду: «ХIанз меллашха милиция дIагIоргда-кх».

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

В. И. Ленина цIерагIара Майда. 18.00. Концерт. 19.00. № 1 йолча Грозненски автотранспортни пассажирски предприяте художественни самодеятельноста концерт. 20.30. Хроникально - документальни кинофильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9 а 11 а сахьат даьлча болх беш хургда «Родина» яха кинотеатр. 19.00. Ахканарв лекторий. «Коммунистически парти — коммунизма тIехь къовсам лоаттабеча советски халкъа кулгалдаран вIашагIтохара низ» яха лекци. Кердача политически литература обзор. «Парте коммунизмага вуга» яхача темах кинофестиваль. 20.00. Ахканарча площадке халахарий сайре.

С. М. Кирова цIерагIара культуран садоIен парк. 11 а 17 а сахьат даьлча массови площадке — ловзараш, халхараш, массовкаш. 15.00. Спортивни площадке «Спартак» ДСО волейболни коллективашта юкъера ехьаш. 18.00. Музыкальни эстрада. Симфонически оркестра концерт. 19.00. Кинолекторий. «С. Есенина вахари творчески никъ» яха лекци. «С. Есенин» яха кинофильм хьокхаргда. 20.00. Зелени театро Советски районе художественни самодеятельноста концерт.

Химикий культура Дворец. 20.00. «Хьамсарча Даьхен республикашка гIолла» яха кинопутешестви.

ГГНПЗ клуб. 16.00. КIирандийнахьара клуб. «Марс» яха кинофильм хьокхаргда.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 18.30. «Серддло — боадон духьала» яха кинофестиваль хьахелларгья.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. Кинолекторий.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 19.00. Духовой оркестра концерт. «Даьхен иллеш» яха а «Экваторашта тIехьашка фордашта юкъе» яха а кинофильм хьокхаргда.

2 АВГУСТА

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9 а 11 а сахьат даьлча болх беш хургда «Пионер» яха кинотеатр. 12.00. Поккхача зале Эррингсоюзни машинаькъахой Денна хетадаь берий утренник. Берашта лаьрхIа тематически кинофильмаш хьокхаргда. КПСС 24-ча съезда хетаь «Сийлахь - бокхха вай моск» яха кинофестиваль. 17.30. Духовой оркестра концерт. 18.30. Зелени театро кIиранийнахьара дешараш. Машинаькъахой Денна хетадаь концерт. 20.00. Халхара площадке — халхарий сайре.

С. М. Кирова цIерагIара культуран садоIен Парк. 9.00. Iхьаргаьхий жIалей выставка. 15.00. Спортивни площадке «Спартак» ДСО волейбольни колективашта юкъера ехьаш. 18.00. Музыкальни эстрада. Симфонически оркестра концерт. 19.00. Кинолекторий. «Дог ундалцIене мишта дулийтаргда» яха лекци. Тематически кинофильмаш хьокхаргда. 20.00. Зелени театре Шелковской района художественни самодеятельноста концерт.

Химикий культура Дворец. 11.00. Чернореченье поселка берий площадкай художественни самодеятельноста концерт.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 18.30. Советски республикий кинофестиваль. «Ер Грузия» яха кинофильм хьокхаргда.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. «Дикья доала бикъдарг» яха кинофильм хьокхаргда.

Редактор
М. К. ЛЬЯНОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозненеи кIезиг - дукха морхаш е йолаш, йоачан а йоацаш, къилбаседа - малхбузехьара гIийло гIаьхьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш хе хила а фегара температура республике гIолла 25—30, Грозне 28—30 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени, шин буса дукхагIча хана кIезиг - дукха, цхьаза моагIо морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, лостамаш хувцаш, гIийло, гIаьхьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш хе хила а фегара температура бийсашка 14—19, деноша 24—29 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Доазал декъара

ТЕШАМЕ ЛАРД

БЕРЛИН, 30 июль. (ТАСС). Потсдамски соглашене тIом хинначул гIехьагIа Европе хьаннийна устройства фактически бокъонна лард елар. Тахан цIаккха а да хиначча тайпара дика кхеталаш да Потсдамски соглашене керттера принципаш лархIара ларда тIа статус — кхо дувен шоллагIча тIема а цуа тIехьагIарча дегIаахара в результат тIаянар а ларда тIа мара, эггара хьалха суверенни германски шин паччахьалккхен доизонаши уж шакъе а йолаш хилари бакъдара ларда тIа мара Европе тешаме кхерамалеи система хила йиш ца хилар. Цунах яздо тахан «Нойес Дойчланд» яхача газета тIа араьннача. Потсдамски соглашенена кулгаш яздаь 25 шу далара хетаьча статья тIа проф. И. Пеха.

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений кхыча мехкашпарча гIулакхий министрий Будапеште хиначча совещане документаш дуцеи халкъашта юкъе шерра дувцаш хиларо тешал ду. яхаш белгалдоакх статья тIа, европейски политика хIанз эггара хьалхарча аргIана долча кхохкам дIабаьккхара гIулакха тIехьарча наьха мугIараш Европа дукхдача мехкашка шерлуш хилара.

Статья яьторо дIахо белгалдоакх, ерригача Германена демилитаризаци, денацификаци, демократизаци ярах халкъашта юкъе машар оттабара а дувцар вIаши кхетадара а тIеерзаяьн йола Потсдамски соглашене керттера положенеш ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаце Устав ца юкъерчал доагIаш юяаенна хилар.

«Немецки болхлой — ахаркой паччахьалкхене хадданза Потсдамски соглашене керттера принципаш кхоачашъяр немецки халкъа хьаштаиэта малеззара дикина да Iеш, Европа а дунен а хьашташтa малеззара да», — йоах статья тIа.

Малхбузерча Германех дувцаш, «Нойес Дойчланда» къаьстта кхераме хIамаш да йоах ФРГ-е гера дьаделга лаккхадовлар, Штраус керте латтa ьттехьара реваншистски низаш чIоагIа тохадалар. Малхбузен Германена хьалхашка тахан цхьа дош латт: е дунен шоллагIча тIема результаташ могаргдир машаре дакара а кхерамален доашай хьакъехьара Европа юкъара совешани цхьана къовсайра а тIадеридаьча гIулакхех йоле договорни соглашенеш ера е Штраусе хьалхленна хIанз вьттехьара блок вIашагIтохаш долча реваншонни низаша реванша шоай националистически политика дIахо яхьар.

* * *

ПРАГА, 30 июль. СССР, США, Великобритане правительствоша Потсдамски конференце тIаийцанча хьадда йолча решенеша, яздо «Руде право» яхача газета. IалаЬмате йоккха горе елар германски халкъа немиий дIаяхача тапах юкейнсе тала тIехьале цIаккха а хургйоацаш дIаяккхаре, политически а экономически а ваьаре хадданча демилитаризаци, денацификаци, демократизаци ера, йердача ларда тIа Германски паччахьалкхе кьаяра ГДР-а, йоах статья тIа, ше хьахиннача хьалхарча шерашкеха я, чакхъьяьлар уж принципаш. хIана аьлча Потсдамски конференце решенеех цо ларЛ германски халкъ а цун лоаляхой а машаре дегIаачара ларда.

Цхьабакъда Германе хьакъехьара Потсдамски соглашени дуккьахьал ГДР-а территоре тIа мара кхоачашъяннар, яхаш белгалдоах газета тIа. ХIана, Потсдамал тIехьагIа 25 шу даьлча Европена юкъе а хьалхашка эттад чIоагIа бола машар Iалашбара

Дуккхача шерашка дена Европа халкъашта юкъера кхохкам мелбе, царна юкъе кхерамален вIаши гIулакхаш хулгеи чIоагIае гIертача, Варшавски Договора членаш долча социалистически мехкаша чIанз цIаькха а йоах Европа кхерамалени европейски паччахьалкхенаш вIаши леладеча гIулакхашта юкъе низах е низаш кхерам тIатассарах пайда эцалга дIадаккхаре дешаш дувцаргдола Европа юкъара совешани гулъесаа.

Ха къачай, йоах юххера а газета, Потсдама васкет — Европе чIоагIа машар Iалашбар — юххера а кхоачашде.

СИОНИСТАШ ЦIАЬКХА ЧУХЬЕЛХАР

НЬЮ-ЙОРК, 30 июль, (ТАСС). «Жугатий лорабара лига» оалачуницарча, хьарагIа болча сионистий группа провокационни антисоветски гIулакх де чухьедар. Цу «лига» членаш, дипломатически иммунитет чIоагIагIча тайпара тесна а еш, законаш доахаш чухьилхар, ховш мадерра, Советски Союза ший доалахьа йолча ООН-ерча СССР-а массача йолча вахала ахкенарча резиденце территоре тIа.

Чубаьинача хулиганаша резиденце чуpча бовкъа моастагIал дола антисоветски йоазош дара. аьшка кIаркхалаш тувсар, картащ йохайора.

ПРЕЗИДЕНТА НАСЕРА ТИЙНА ЖОПАШ

КАИР, 30 июль. (ТАСС). Хьалхе холм бий чахиллара укх дешашка хиначча IарбиЙ социалистически союза ЕррагIаьюкъарча къамен конгресса 4-ча сесси дийлача пленарни заседане къамаьл дир ОАР президента Гамаль Абдель Насера. Цо жоп делла ВНК делегаташа политически хьалах даьча дукккхача хаттараштa.

Гамаль Абдель Насера белгалдаьккхаб, США паччахьалкхен секретара Роджерса оттаь Ярринга масси юххьйолаярах йола предложенеш ОАР тIаэцав Iарбашта дукъалара кампанеш дIашагIэхкараша Израиль машар безаш я, Египет тIом бе гIерт яхаш Малхбузеи Израиле дувцача хьелашка. Израила керда гера даlара ВIашагIкхийттача Штаташта бахьан ца хийтаре лаьохIа хилар.

Дош машаре къовсталара йола шолй предложенеш оттаяра ер ха хIана къовстаьй США-с хьаьна даьча хаттарах дувцаш. Гамаль Абдель Насера белгалдаьккхар, хетаргахь США-с кхетилаьд Iарбий мехкаге капитулаци ярца чкежарах пайда барг ца хилар, аьнна. Цу хана чухь, аьлар цо дIахо, Советски Союзо масce а оагIоракхьара деча новкъостало дикка чIоагIдир вай хьал, из а дикка лоротIам болаш хилар американски предложенеш оттаяра. Ярринга масси юкадIайоларах йола американски предложенеш тIаэцар дош машаре къоастадар дац. «Къвзр тIом дIахо беш ба, дош машаре къоастадар хIанз а гаьна да, хIана аьлча моастагIа ший экспансионистски планаш юташ вац», — аьлар Гамаль Абдель Насера.

Фронта дине тIа шей позицеш чIоагIъяра Израила а керда гера далара ВIашагIкхийттача Штаташа а пайда эцарг бий тIом сацийта йоаккхача кхь бетта хана аьнна ЕрригIаьюкъарча къамен конгресса депутаташа даьча дуккхача хаттаpашта жоп луш. Гамаль Абдель Насера аьлар тIом сацийтарах йола соглашене кхаь бетта деларо хIама хувцаргдац. Израила, аьлар президента, хIанз а кхоаъ Америка ВIашагIкхийттача Штаташкера гера. Египетски ракеташа израильски самолеташ чухьхийтачча тIехьагIа 48 сахьате йолча хана США-с Израила самолеташа 30 электронни аппарати елар.

[illegible] саьна Израила ОАР-а духьал керда агресси йоЙ, из египетски тIема низаша юхатохаргья.

Гамаль Абдель Насера аьлар Iарбий дунен тIа я «теркал е йоагIаш йоацача позицеш тIа латта уйлаш йола оппортунистически элементаш, хIана аьлча фуннагIа дача а уж тешийта могаргдац. Царна хьашт дац, аьлар цо дIахо, Израилага кхы тIа гера кхоачаргхилар е кхоачарг ца хилар. Уж лоархIаш юкъе йоалае еш. Кеоттера дар латт американски предложенеш тIаэца вай оттадаь бахьенаш Iарбий халкъа дуккхача йаха кхетадеш хиларах. Эттача къовсаме цхьаккха зе-зулам ца хинна цхьадола Iарбий мехкаш вайна духьал хабараш дувцаш да, аьлар ОАР президента.

Президента Насера белгалдаьккхар, американски инициатива ОАР хьатIеэцаро юкъе доагIа палестински халкъа бокъонаш юхаметтаоттаяр а аьнна.

Советско - египетски гIулакхаш дувцаш, президент аьлар, СССР-е ше хилара визитеи советски кулгалхошца яьча переговорий этогашта бакъонца раьза ва. Советски Союз тешаш я, аьнна белгалдаьккхаб цо, вай вояй бокъонаш лорархан вояй лаьтташ юхадахаран къовсам доаттабеш хиларах.

США ГРАЖДАНАШ— ИЗРАИЛА САЛТИЙ

«Фонтом» яхача самолета пилот плен вохавав. Египетски цхьан госпитале верзавеш ва из. Из хиннав американски гражданин. Израила эскаре гIулакх деш кхь шера соагIа йолча хана Iарбий мехкашта духьал гIом баьб цо. Цу салтечун цIи Эйин Менахим я, къамах жугте ва из. Дукха бий иштта бола американхаш хIана Гаргарча Малхбоале тIом беш? Цу тайпарча эпизодо бакъдой США-ен Израилен цу тайпарча наха шолха гражданство хила мукъабелар? Цу факто хьахьокхий Тель-Авива зоал лераша делеча агрессена юкъе Вашингтона духхьала гучахь дакъалоацаш хилар?

США госдепартамента вокал волча Карл Барча аьлар цу гIулакх официально бакъе доагIа доархIаме хIама. Цо яхачох, мера а кхал а американхех 20 эзар граждании ва хIанз Израилен Израила дIалийбача Iарбий территоресеи. Госдепартамента «хила йиш йоацаш дерхI царех яхаш шолха гражданство йолаши израильски тIема низашта юкъе болаш хила йиш хилар. Барча яхачох, «хьалкехьа ньва дашеех», кулайта а плен воалаваь у «Фантома» пилот Менахим американски гражданство йолаш вай йоах.

Бокъдалар аьлча, из лаккхехьа отталарча дерригача хаттарашта деина жоп да.

Гуча - гуш да Израила агрессиваа эскар массе тайпарча герзашца Iалашдарах соагIа, из герз деладе хоергдола нах а Америчера Израиле ухийташ хилар. Массехк шера Йордане. Сире. ВIашагIкхийттача Iарбий Республика салтийи мьрша баха наха бовбеш вола саг йиза бокъонаш йола Американ граждании волаш вуc...

Къаман орентене министра Мухаммед Хасанейн Хейкала ганача Iарбий сведенеех, эскаре тIахьеха за йолча американцех 20 эзар саг ва хIанз Израиле. Госпожина Барча йоах, «маIа а кхаа ба», «массе тайна ха йола а» нах болх цу цифрана юкъе. ХIаьта американски гражданство йолашта тIехьайта царех масса саг ва госпозина Барча хац; цо аьлар. США госдепартаментага «цунах йола цхьаьккха даннеш яц». Госдепартамент санна йолча, доархIам болча учреждененa ца ца хар на тамаш я!

Цхьабакъда цу деша хьакъехьа иштта лоацаш боаша дувцарах, дола хIама хилар доархIаме дац. Гаргарча Малхбоале машар оттабе йиш йолаш хилара йола йиь гIаьаччахьалкхен переговораш ера юкъе официально дакъа лоацача йоккхача паччахьалкхено, Америка ВIашагIкхийттача Штаташа тIа-тIа дукхагIа гучадоакх тIема юкъе гучахье дакъалоацаш ше хилар.

Iарбий мехкашта тIа-тIа дукхагIа гучадоал тийшаболх дагаболаш. шоашта болча пайдана хьуьйа къаьй моастагIа Америка ВIашагIкхийтта Штаташ хилар.

Б. ЛЕОНТЬЕВ,
АПН комментатор.

ИНДИЙСКИ ПАРЛАМЕНТЕ

ДЕЛИ, 30 июль. (ТАСС). Селахан индийски парламента халкъа палата 241 голосо 134 голоса духьал а йолаш тIаэцаьзар Индира Ганди правительствах ца тешара резолюци. Резолюци юкъеенаяр вIашагIкхийттача социалистически парте оппозице депутаташ. «Джан Сангх» «Конгресса организаци» ячача аьттехьарчен кхыча цхьайолчен партей викалаша хьал а лаьцар на.

Советски персонал кхайка енача моттигерча полиш лаьцаь масеxх хулиган.

ООН-ерча США массазарча миссега СССР массазарча викалаша дIахайтад из хинна хIама, сионисташа даьча цу хулигански гIулакхашта чIоагIа шоаш духьал хилар дIа а хойташ, царна цIенхашта таIазар дар хьа а деxаш,

ЛадувгIа, хьажа

1 август

РАДИО

6.30 — Юрта Iуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Серддло» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Ашараш. 8.30 — Республика гародашкеи юрташкеи гIолла» яха информационни выпуск (эрсий меттала). 8.40 — Республика городашкеи юрташкеи гIолла» яха информационни выпуск (нохчий меттала). 8.50 — Республика городашкеи юрташкеи гIолла» яха информационни выпуск (гIалгIай меттала). 16.00 — Соца дукхабезача мехка (эрсий меттала). 16.20 — Махкадаьтте чакхдоаккхарий эстрадни ансамбла выступлени. 17.00 — «Сатирически галгIе тIа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.30 — «Къонах» (эрсий меттала). 18.00 — Ноакъостий шуй нисьмойх дола концерт. 18.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Передачий программа. 18.05 — АхбIаьшера летопись «1966-гIа шу». 17.00 — Киноиниьбарxой клуб. «Са республика биографи». 17.30 — КПСС 24-ча съезда никъа. Машиньакъахой ударни вахте. 18.05 — Дунен хьалхашта юкъера программа. 18.20 — «Сирано йола баллада». «Сирано де Бержерак» яха телевизионни композици. 19.30 — Шоана берап. 19.45 — Европера машаранеи кхерамзаленеи тIема. 20.15 — Интервидени. Халкъа халхарий ансамблий Эррингсоюзни шоллагIа болха фестиваль. Кишиневера передача. 22.45 — «Милана доттагIий» яхача Михаха билетанцира сценаш.

2 августе

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленина никъ» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — «Шоана дукхаезача ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Литературни передача «Ахмад» яха Абдуллаева документальни дувцар (нохчий меттала). 15.35 — Нохчий илланчи ашараш. 16.00 — Москва. 16.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — Машиньакъахошта дола концерт. 17.30 — «Къонах» (гIалгIай меттала). 18.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13.00 — Передачий программа. 13.05 — Школьни каникулий деношка. Сейна волчахьара мичо тIо дола лыоне яха художественни фильм. 14.25 — «Къона ленинец» (нохчий меттала роаних). 16.00 — Машиньакъахошта дола концерт. 16.30 — Советски Эскарен флотен бIухоашта. Симферопольера передача. 17.00 — Доккхий спортаьсбола СССР чемпионат. 18.00 — IаьржаргIаш кхоачабаларе яха телевизионни спектакль. 19.25 — Шоана берап. 20.00 — «Хаа». Информационни программа. 20.15 — Интервидени. Халкъа халхарий ансамблий Эррингсоюзни шоллагIа фестиваль. Кишиневера передача. 22.30 — Байдаркашца каноэни несканца доладара йола Дунен чемпионат. Данера передача. Перерывашца передачараш.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; беланкIаран секретаря — 3-34-39; партийни вахари, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийи письмойи отделий— 3-42-29.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни культуры промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-29.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05161. Заказ № 5664.